ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η Βιομηχανική Επανάσταση και οι συνέπειές της υπήρξαν ολέθριες για την ανθρωπότητα. Αύξησαν σε μεγάλο βαθμό την προσδοκώμενη διάρκεια ζωής αυτών που ζούνε στις «προηγμένες» χώρες, αλλά αποσταθεροποίησαν την κοινωνία, έκαναν τη ζωή κενή, υπέβαλλαν τους ανθρώπους σε εξευτελισμούς, οδήγησαν σε μεγάλης κλίμακας ψυχολογικές δοκιμασίες (στον Τρίτο Κόσμο και σε σωματικές δοκιμασίες) και προκάλεσαν καταστροφές στον φυσικό κόσμο. Η συνεχιζόμενη ανάπτυξη της τεχνολογίας θα χειροτερέψει την κατάσταση. Σίγουρα θα υποβάλλει τους ανθρώπους σε ακόμη μεγαλύτερους εξευτελισμούς και θα προκαλέσει ακόμη μεγαλύτερη καταστροφή στον φυσικό κόσμο. Πιθανώς, θα οδηγήσει και σε μεγαλύτερη κοινωνική αναστάτωση και ψυχολογική οδύνη, και ίσως και σε όλο και περισσότερες σωματικές δοκιμασίες, ακόμη και στις «προηγμένες» χώρες.

2. Το βιομηχανικό-τεχνολογικό σύστημα μπορεί να επιβιώσει ή μπορεί να καταρρεύσει. Αν επιβιώσει, ΜΠΟΡΕΙ τελικά να προκαλέσει ένα χαμηλό επίπεδο σωματικών και ψυχολογικών δοκιμασιών, αλλά μόνο αφού περάσει μέσα από μια μακρόχρονη και πολύ επίπονη περίοδο προσαρμογής και υποβαθμίσει, σε μόνιμη βάση, τους ανθρώπους και πολλούς άλλους ζωντανούς οργανισμούς σε κατασκευαζόμενα προϊόντα και ασήμαντα γρανάζια της κοινωνικής μηχανής. Επιπλέον, αν το σύστημα επιβιώσει, οι συνέπειες θα είναι αναπόφευκτες: Δεν υπάρχει

τρόπος να αναμορφώσουμε ή να τροποποιήσουμε το σύστημα για να το εμποδίσουμε από το να στερήσει τους ανθρώπους από την αξιοπρέπεια και την αυτονομία τους.

3. Αν το σύστημα καταρρεύσει οι συνέπειες θα είναι και πάλι πολύ οδυνηρές. Όσο όμως πιο ισχυρό γίνεται το σύστημα τόσο πιο καταστροφικά θα είναι τα αποτελέσματα της κατάρρευσής του, για αυτό αν πρόκειται να καταρρεύσει ας καταρρεύσει μια ώρα αρχύτερα.

4. Για αυτό προτείνουμε μια επανάσταση κατά του βιομηχανικού συστήματος. Η επανάσταση αυτή μπορεί να κάνει χρήση βίας, μπορεί και όχι: μπορεί να είναι ξαφνική ή μπορεί να είναι μια σχετικά σταδιακή διαδικασία που θα διαρκέσει μερικές δεκαετίες. Δεν μπορούμε να προβλέψουμε τίποτα από αυτά, αλλά σκιαγραφούμε με ένα πολύ γενικό τρόπο τα μέτρα που θα έπρεπε να πάρουν αυτοί που μισούν το βιομηχανικό σύστημα για να ετοιμάσουν τον δρόμο προς την επανάσταση κατά αυτής της μορφής της κοινωνίας. Αυτή η επανάσταση δεν θα είναι μια ΠΟΛΙΤΙΚΗ επανάσταση. Οι στόχοι της δεν θα είναι η ανατροπή των κυβερνήσεων, αλλά της οικονομικής και της τεχνολογικής βάσης της παρούσας κοινωνίας.

5. Στο παρόν άρθρο επισημαίνουμε μόνο μερικές από τις αρνητικές εξελίξεις που έχουν προκύψει από το βιομηχανικό-τεχνολογικό σύστημα. Τις άλλες τις αναφέρουμε μόνο συνοπτικά ή τις αγνοούμε γενικότερα. Αυτό δεν σημαίνει πως τις θεωρούμε ασήμαντες. Για πρακτικούς λόγους πρέπει να περιορίσουμε την συζήτησή μας σε τομείς στους οποίους δεν δόθηκε αρκετή δημόσια προσοχή ή σε τομείς για τους οποίους έχουμε κάτι καινούργιο να πούμε. Για παράδειγμα, επειδή υπάρχουν καλά εδραιωμένα οικολογικά κινήματα και κινήματα για τη διατήρηση της άγριας Φύσης, έχουμε γράψει πολύ λίγα για την υποβάθμιση του περιβάλλοντος ή την καταστροφή της άγριας Φύσης, αν και τις θεωρούμε πολύ σημαντικές.

Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΑΡΙΣΤΕΡΙΣΜΟΥ

6. Σχεδόν όλοι θα συμφωνήσουν πως ζούμε σε μια βαθιά διαταραγμένη κοινωνία. Μια από τις πιο εξαπλωμένες εκδηλώσεις της τρέλας του κόσμου μας είναι ο αριστερισμός, γι' αυτό μια συζήτηση της ψυχολογίας του αριστερισμού μπορεί να χρησιμεύσει σαν εισαγωγή στην συζήτηση των προβλημάτων της σύγχρονης κοινωνίας γενικότερα.

7. Τι είναι όμως ο αριστερισμός; Κατά την διάρκεια του πρώτου μισού του 20ου αιώνα ο αριστερισμός μπορούσε πρακτικά να ταυτιστεί με τον σοσιαλισμό. Σήμερα το κίνημα είναι διασπασμένο και το ποιος μπορεί να αποκαλείται αριστεριστής δεν είναι σαφές. Στο παρόν άρθρο όταν μιλούμε για αριστεριστές αναφερόμαστε κυρίως στους σοσιαλιστές, στους κολεκτιβιστές, στους «πολιτικά ορθούς» τύπους, στις φεμινίστριες, στους ομοφυλόφιλους, στους ακτιβιστές.

8. Ακόμη και έτσι, η ιδέα μας του αριστερισμού θα παραμείνει πολύ λιγότερο σαφής από ότι θα επιθυμούσαμε, αλλά αυτό δεν φαίνεται να μπορεί να διορθωθεί. Το μόνο που προσπαθούμε να κάνουμε είναι να επισημάνουμε, με έναν κατά προσέγγιση τρόπο, τις δύο ψυχολογικές τάσεις που πιστεύουμε πως είναι η βασική κινητήρια δύναμη του σύγχρονου αριστερισμού. Με κανένα τρόπο δεν ισχυριζόμαστε πως λέμε ΟΛΗ την αλήθεια για την ψυχολογία του αριστερισμού. Επίσης, η συ-

ζήτησή μας έχει εφαρμογή μόνο στον σύγχρονο αριστερισμό. Αφήνουμε ανοιχτή την ερώτηση του κατά πόσο θα μπορούσε η συζήτησή μας να έχει εφαρμογή στους αριστεριστές του 19ου και του 20ου αιώνα.

9. Τις δύο ψυχολογικές τάσεις που αποτελούν την βάση του σύγχρονου αριστερισμού τις αποκαλούμε «συναισθήματα κατωτερότητας» και «υπερκοινωνικοποίηση». Τα συναισθήματα κατωτερότητας χαρακτηρίζουν τον σύγχρονο αριστερισμό στο σύνολό του, ενώ η υπερκοινωνικοποίηση χαρακτηρίζει μόνο ένα συγκεκριμένο κομμάτι του σύγχρονου αριστερισμού, αλλά αυτό το κομμάτι είναι εξαιρετικά σημαντικό.

ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΩΤΕΡΟΤΗΤΑΣ

10. Με τον όρο «συναισθήματα κατωτερότητας» εννοούμε όχι μόνο τα συναισθήματα κατωτερότητας με την αυστηρότερη έννοια, αλλά ένα ολόκληρο φάσμα συγγενών χαρακτηριστικών: την χαμηλή αυτοεκτίμηση, τα συναισθήματα αδυναμίας, τις καταθλιπτικές τάσεις, την ηττοπάθεια, την ενοχή, το μίσος για τον ίδιο τον εαυτό, κλπ. Επιχειρηματολογούμε πως οι σύγχρονοι αριστεριστές τείνουν να έχουν τέτοια συναισθήματα (πιθανώς λιγότερο ή περισσότερο καταπνιγμένα) και πως αυτά τα συναισθήματα θα καθορίσουν την κατεύθυνση που θα πάρει ο σύγχρονος αριστερισμός.

11. Όταν κάποιος ερμηνεύει υποτιμητικά σχεδόν οτιδήποτε λέγεται για αυτόν (ή για τις ομάδες με τις οποίες ταυτίζεται) συμπεραίνουμε πως έχει συναισθήματα κατωτερότητας ή χαμηλή αυτοεκτίμηση. Η τάση αυτή είναι έκδηλη σε υποστηρικτές των δικαιωμάτων των μειονοτήτων, άσχετα με το αν ανήκουν σε ομάδες μειονοτήτων των οποίων τα δικαιώματα υποστηρίζουν. Είναι υπερευαίσθητοι όσον αφορά τις λέξεις που χρησιμοποιούνται για να χαρακτηριστούν ο μειονότητες. Οι όροι «νέγρος», «ανατολίτης», «ανάπηρος» ή «γυναικάκι» για άτομα από την Αφρική, την Ασία, για άτομα με ειδικές ανάγκες ή για γυναίκες αρχικά δεν είχε μειωτική σημασία. Οι λέξεις «broad» (γυναίκα, γκόμενα) και «chick» (γκομενάκι) ήταν απλά τα θηλυκά αντίστοιχα του «guy» (άντρας,

μόρτης), «dude» (λιμοκοντόρος) ή «fellow» (άνθρωπος, τύπος, λεβέντης). Τις αρνητικές σημασίες σε αυτούς τους όρους τις έχουν προσδώσει οι ίδιοι οι ακτιβιστές. Μερικοί υπέρμαχοι των δικαιωμάτων των ζώων έχουν φτάσει μέχρις του σημείου να απορρίψουν την λέξη «pet» (οικόσιτο, κατοικίδιο) και να επιμένουν να αντικατασταθεί με την «animal companion» (τετράποδος σύντροφος). Οι αριστεριστές ανθρωπολόγοι κάνουν μεγάλες προσπάθειες για να αποφύγουν να πούνε οτιδήποτε για τους πρωτόγονους λαούς που θα μπορούσε πιθανώς να ερμηνευτεί ως αρνητικό. Θέλουν να αντικαταστήσουν την λέξη «πρωτόγονος» με την λέξη «nonliterate» (μη εγγράμματος). Φαίνονται σχεδόν παρανοϊκοί όσον αφορά οτιδήποτε μπορεί να υποδηλώσει πως κάποιος πρωτόγονος πολιτισμός ίσως είναι κατώτερος από τον δικό μας. (Δεν έχουμε σκοπό να υπονοήσουμε πως οι πρωτόγονοι πολιτισμοί ΕΙΝΑΙ κατώτεροι από τον δικό μας. Απλά επισημαίνουμε την υπερευαισθησία των αριστεριστών ανθρωπολόγων).

12. Αυτοί που είναι εξαιρετικά ευαίσθητοι όσον αφορά στην «πολιτικά ορθή» ορολογία δεν είναι οι μέσοι μαύροι κάτοικοι του γκέτο, οι Ασιάτες μετανάστες, οι κακοποιημένες γυναίκες ή τα άτομα με κάποια αναπηρία, αλλά μια μειοψηφία ακτιβιστών. Πολλοί από αυτούς ούτε καν ανήκουν σε κάποια «καταπιεσμένη» ομάδα, αντίθετα προέρχονται από τα προνομιούχα στρώματα της κοινωνίας. Το προπύργιο της πολιτικής ορθότητας είναι οι καθηγητές των πανεπιστημίων που έχουν ασφαλείς θέσεις εργασίες με επαρκέστατους μισθούς, και που στην πλειοψηφία τους είναι ετερόφυλοι, άσπροι άνδρες από οικογένειες της μεσαίας τάξης.

13. Πολλοί αριστεριστές ταυτίζονται σε πολύ μεγάλο βαθμό με τα προβλήματα των ομάδων που εμφανίζονται αδύναμες (οι γυναίκες), ηττημένες (οι Αμερικανοί Ινδιάνοι), απωθητικές (οι ομοφυλόφιλοι) ή αλλιώς κατώτερες. Οι αριστεριστές οι ίδιοι νοιώθουν πως αυτές οι ομάδες είναι κατώτερες. Δεν θα παραδεχόταν ποτέ στους εαυτούς τους πως έχουν τέτοια συναισθήματα, αλλά ταυτίζονται με τα προβλήματα αυτών των ομάδων ακριβώς επειδή τις βλέπουν ως κατώτερες. (Δεν υπονοούμε πως οι γυναίκες, οι Ινδιάνοι, κλπ, ΕΙΝΑΙ κατώτεροι. Απλά επισημαίνουμε ένα σημείο της ψυχολογίας των αριστεριστών).

14. Οι φεμινιστές/ίστριες θέλουν πάση θυσία να αποδείξουν πως οι γυναίκες είναι εξίσου ικανές με τους άνδρες. Είναι σαφές ότι φοβούνται πως οι γυναίκες μπορεί να ΜΗΝ είναι εξίσου δυνατές και ικανές με τους άνδρες.

15. Οι αριστεριστές τείνουν να μισούν οτιδήποτε φαίνεται δυνατό, καλό και επιτυχημένο. Μισούν την Αμερική, μισούν τον Δυτικό πολιτισμό, μισούν τους λευκούς άνδρες, μισούν την λογική. Οι λόγοι που δίνουν οι αριστεριστές για το μίσος τους για την Δύση, κλπ, σαφώς δεν ανταποκρίνονται στα πραγματικά τους κίνητρα. ΛΕΝΕ πως μισούν την Δύση επειδή είναι πολεμοχαρής, ιμπεριαλιστική, σεξιστική, εθνοκεντρική και ούτω καθ' εξής, αλλά όπου αυτά τα ίδια σφάλματα εμφανίζονται σε σοσιαλιστικές χώρες ή σε πρωτόγονους πολιτισμούς, οι αριστεριστές βρίσκουν δικαιολογίες για αυτά ή στην καλύτερη περίπτωση ΑΠΡΟΘΥΜΑ παραδέχονται πως υπάρχουν, ενώ ΓΕΜΑΤΟΙ ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟ επισημαίνουν (και συχνά μεγαλοποιούν σε μεγάλο βαθμό) αυτά τα σφάλματα όταν εμφανίζονται στον Δυτικό πολιτισμό. Έτσι είναι σαφές πως αυτά τα σφάλματα δεν είναι το πραγματικό κίνητρο του μίσους των αριστεριστών για την Αμερική και την Δύση. Οι αριστεριστές μισούν την Αμερική και τη Δύση επειδή είναι ισχυρές και πετυχημένες.

16. Οι λέξεις όπως «αυτοπεποίθηση», «αυτοδυναμία», «πρωτοβουλία», «επιχειρηματικότηκα», «αισιοδοξία», κλπ, παίζουν μικρό ρόλο στο φιλελεύθερο και αριστερίστικο λεξιλόγιο. Ο αριστεριστής είναι αντί- ατομικιστής και υπέρ της συλλογικότητας. Θέλει η κοινωνία να καλύπτει τις ανάγκες όλων, να τους φροντίζει. Δεν είναι το είδος του ατόμου που έχει εσωτερική αίσθηση εμπιστοσύνης στη δική του την ικανότητα να λύνει τα προβλήματά του και να ικανοποιεί τις ανάγκες του. Ο αριστεριστής είναι ανταγωνιστικός απέναντι στην έννοια της άμιλλας γιατί, βαθιά μέσα του, νοιώθει ηττημένος.

17. Οι μορφές της τέχνης που έχουν απήχηση στους αριστεριστές διανοούμενους τείνουν να εστιάζουν στην αποκρουστικότητα, στην ήττα και στην απελπισία ή διαφορετικά να προσλαμβάνουν ένα οργιαστικό ύφος, απορρίπτοντας τον λογικό έλεγχο σαν να μην υπήρχε ελπίδα επίτευξης μέσω του λογικού υπολογισμού και το μόνο που απέμεινε στον δημιουργό ήταν να βυθιστεί στις εντυπώσεις της στιγμής.

18. Οι σύγχρονοι αριστεριστές φιλόσοφοι τείνουν να απορρίπτουν τη λογική, την επιστήμη, την αντικειμενική πραγματικότητα και να επιμένουν πως τα πάντα είναι πολιτιστικά σχετικά. Είναι αλήθεια πως μπορεί κανείς να αναρωτηθεί για τα θεμέλια της επιστημονικής γνώσης και για το πώς μπορεί να οριστεί, αν αυτό είναι δυνατόν, η έννοια της αντικειμενικής πραγματικότητας. Ωστόσο είναι προφανές πως οι σύγχρονοι αριστεριστές φιλόσοφοι δεν είναι ψύχραιμοι επιστήμονες της λογικής που αναλύουν συστηματικά τις βάσεις της γνώσης. Συναισθηματικά, είναι υπερβολικά απορροφημένοι από την επίθεσή τους κατά της αλήθειας και της πραγματικότητας. Επιτίθενται εναντίον αυτών των εννοιών εξαιτίας των δικών τους ψυχολογικών αναγκών. Από τη μία, η επίθεσή τους είναι μια διέξοδος για την εχθρότητα, και, μέχρις του σημείου που είναι επιτυχής, ικανοποιεί την επιθυμία τους για δύναμη. Πιο σημαντικό όμως, οι αριστεριστές μισούν την επιστήμη και τη λογική επειδή ταξινομούν ορισμένες πεποιθήσεις ως πραγματικές (π.χ. επιτυχής, ανώτερος) και άλλες πεποιθήσεις ως ψευδείς (π.χ. αποτυχημένος, κατώτερος). Τα συναισθήματα κατωτερότητας των αριστεριστών είναι τόσο βαθιά ριζωμένα που δεν μπορούν να ανεχτούν οποιαδήποτε ταξινόμηση πραγμάτων ως επιτυχών ή ανώτερων και άλλων ως αποτυχημένων ή κατώτερων. Αυτός επίσης είναι ο λόγος που πολλοί αριστεριστές απορρίπτουν την έννοια της νοητικής ασθένειας και της χρησιμότητας των τεστ του IQ. Οι αριστεριστές είναι ανταγωνιστικοί απέναντι στις γενετικές εξηγήσεις των ανθρώπινων ικανοτήτων ή της συμπεριφοράς, επειδή οι εξηγήσεις του είδους αυτού τείνουν να κάνουν μερικά πρόσωπα να φαίνονται ανώτερα ή κατώτερα απέναντι στους άλλους. Οι αριστεριστές προτιμούν να επαινούν ή να κατηγορούν την κοινωνία για τις ικανότητες του ατόμου ή για την έλλειψή τους. Έτσι αν ένα άτομο είναι «κατώτερο» δεν φταίει το ίδιο, αλλά η κοινωνία, επειδή δεν αναιτράφηκε σωστά.

19. Ο αριστεριστής δεν είναι κανονικά το είδος του ανθρώπου του οποίου τα συναισθήματα κατωτερότητας το κάνουν να καυχιέται, να είναι εγωιστής, νταής, να προωθεί τον εαυτό του, να είναι ανηλεής ανταγωνιστής. Αυτό το είδος του ανθρώπου δεν έχει χάσει τελείως την πίστη στον εαυτό του. Του λείπει η αίσθηση της δύναμης και της αξίας του, αλλά μπορεί να πιστεύει πως έχει την ικανότητα να είναι ισχυρό. Οι προσπάθειές του όμως να γίνει ισχυρό προκαλούν την δυσάρεστη συμπεριφορά του. [1] Ο αριστεριστής έχει ξεφύγει πολύ από αυτό. Τα αισθήμα-

τά του κατωτερότητας είναι τόσο βαθιά ριζωμένα που δεν μπορεί να φανταστεί τον εαυτό του δυνατό και πολύτιμο στο ατομικό επίπεδο. Από αυτά προέρχεται και η συλλογικότητά του. Ο αριστεριστής μπορεί να νοιώθει δυνατός μόνο ως μέλος μιας μεγάλης οργάνωσης ή ενός μαζικού κινήματος με το οποίο ταυτίζεται.

20. Παρατηρείστε τη μαζοχιστική τάση των μεθόδων των αριστεριστών. Οι αριστεριστές διαμαρτύρονται ξαπλώνοντας μπροστά από οχήματα, προκαλώντας σκόπιμα την αστυνομία ή τους ρατσιστές για να τους κακοποιήσουν, κλπ. Οι μέθοδοι αυτοί μπορεί συχνά να είναι αποτελεσματικές, αλλά πολλοί αριστεριστές τις χρησιμοποιούν όχι σαν μέσα για κάποιο σκοπό, αλλά επειδή ΠΡΟΤΙΜΟΥΝ τις μαζοχιστικές τακτικές. Το μίσος για τον ίδιο τους τον εαυτό είναι χαρακτηριστικό των αριστεριστών.

21. Οι αριστεριστές μπορεί να ισχυρίζονται πως ο ακτιβισμός τους παρακινείται από οίκτο ή από ηθικές αρχές, και οι ηθικές αρχές όντως παίζουν ρόλο για τον αριστεριστή του υπερκοινωνικοποιημένου είδους, αλλά δεν μπορούν να είναι τα βασικά κίνητρα για τον αριστερίστικο ακτιβισμό. Η εχθρότητα είναι ένα υπερβολικά εμφανές χαρακτηριστικό της αριστερίστικης συμπεριφοράς όπως και η επιθυμία για δύναμη. Επιπλέον, ένα μεγάλο μέρος της αριστερίστικης συμπεριφοράς δεν είναι λογικά υπολογισμένη για να ωφελήσει τους ανθρώπους που οι αριστεριστές ισχυρίζονται πως προσπαθούν να βοηθήσουν. Για παράδειγμα, αν κάποιος πιστεύει πως τα θετικά διαβήματα (affirmative action) είναι καλά για τους μαύρους, έχει νόημα να διεκδικούνται με εχθρικούς ή δογματικούς όρους; Προφανώς θα ήταν πιο παραγωγικό να υιοθετηθεί μια διπλωματική και διαλλακτική προσέγγιση που θα έκανε τουλάχιστον κάποιες λεκτικές και συμβολικές παραχωρήσεις στους λευκούς οι οποίοι πιστεύουν πως τα θετικά διαβήματα μεροληπτούν εναντίον τους. Αλλά οι αριστεριστές ακτιβιστές δεν υιοθετούν μια τέτοια προσέγγιση, επειδή δεν θα ικανοποιούσε τις συναισθηματικές τους ανάγκες. Η προσφορά βοήθειας προς τους μαύρους δεν ο πραγματικός στόχος. Αντίθετα, τα φυλετικά προβλήματα χρησιμεύουν σαν μια δικαιολογία για να εκφράσουν την δική τους εχθρότητα και ανεκπλήρωτη ανάγκη για δύναμη. Κάνοντάς το στην πραγματικότητα βλάπτουν τους μαύρους, επειδή η εχθρική στάση των ακτιβιστών απέναντι στην λευκή πλειοψηφία τείνει να εντείνει το φυλετικό μίσος.

22. Αν η κοινωνία μας δεν είχε κοινωνικά προβλήματα, οι αριστεριστές θα ΕΦΕΥΡΙΣΚΑΝ προβλήματα για να βρούνε δικαιολογίες να προκαλούν αναστάτωση.

23. Τονίζουμε πως δεν ισχυριζόμαστε πως τα παραπάνω περιγράφουν με ακρίβεια όλους όσους μπορεί να θεωρηθούν αριστεριστές. Απλά παρέχουν μια κατά προσέγγιση ένδειξη μιας γενικής τάσης του αριστερισμού.

ΥΠΕΡΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

24. Οι ψυχολόγοι χρησιμοποιούν τον όρο «κοινωνικοποίηση» για να ορίσουν την διαδικασία με την οποία τα παιδιά εκπαιδεύονται για να σκέφτονται και να λειτουργούν όπως απαιτεί η κοινωνία. Λέγεται πως ένα άτομο έχει κοινωνικοποιηθεί καλά αν πιστεύει και υπακούει στον ηθικό κώδικα της κοινωνίας του και αποτελεί λειτουργικό μέρος αυτής της κοινωνίας. Μπορεί να φαίνεται παράλογο που λέμε πως πολλοί αριστεριστές είναι υπερκοινωνικοποιημένοι, επειδή ο αριστεριστής θεωρείται επαναστάτης. Μολαταύτα η θέση αυτή μπορεί να υποστηριχτεί. Πολλοί αριστεριστές δεν είναι τόσο επαναστάτες όσο φαίνονται.

25. Ο ηθικός κώδικας της κοινωνίας μας είναι τόσο απαιτητικός που κανείς δεν μπορεί να σκεφτεί, να νοιώσει και να λειτουργήσει με έναν τελείως ηθικό τρόπο. Για παράδειγμα, υποτίθεται πως δεν πρέπει να μισούμε κανέναν, ωστόσο σχεδόν όλοι μισούμε κάποιον κάποια στιγμή, άσχετα με το αν το παραδεχόμαστε στον εαυτό μας ή όχι. Μερικοί άνθρωποι είναι τόσο πολύ κοινωνικοποιημένοι που η προσπάθεια να σκεφτούν, να νοιώσουν και να λειτουργήσουν ηθικά τους καταπιέζει τρομερά. Για να αποφύγουν τα συναισθήματά της ενοχής τους, συνεχώς πρέπει να εξαπατούν τους εαυτούς τους για τα κίνητρά τους και να βρίσκουν ηθικές εξηγήσεις για τα αισθήματα και τις πράξεις τους που στην πραγματικότητα έχουν μηηθική προέλευση. Χρησιμοποιούμε τον όρο «υπερκοινωνικοποιημένος» για να περιγράψουμε αυτό το είδος των ανθρώπων. [2]

26. Η υπερκοινωνικοποίηση μπορεί να οδηγήσει σε χαμηλή αυτοεκτίμηση, σε μία αίσθηση αδυναμίας, ηττοπάθειας, ενοχής, κλπ. Ένας από τους πιο σημαντικούς τρόπους με τους οποίους η κοινωνία μας κοινωνικοποιεί τα παιδιά είναι κάνοντάς τα να αισθάνονται ντροπή για συμπεριφορά ή τρόπο ομιλίας που είναι αντίθετες προς τις κοινωνικές προσδοκίες. Αν αυτό γίνει σε υπερβολικό βαθμό ή αν κάποιο παιδί είναι ιδιαίτερα ευάλωτο σε τέτοια συναισθήματα, καταλήγει να ντρέπεται για τον ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ. Επιπλέον η σκέψη και η συμπεριφορά του υπερκοινωνικοποιημένου ατόμου περιορίζονται περισσότερο από τις προσδοκίες της κοινωνίας από ότι η σκέψη και η συμπεριφορά των ελαφρά κοινωνικοποιημένων ατόμων. Η πλειοψηφία των ανθρώπων παρεκτρέπεται σε μεγάλο βαθμό. Λέει ψέματα, κάνει μικροκλοπές, παραβαίνει νόμους και κανόνες κυκλοφορίας, λουφάρει στην δουλειά, μισεί, κάνει κακόβουλα σχόλια ή χρησιμοποιεί κάποιο άτιμο κόλπο για να πετύχει σε βάρος κάποιου άλλου. Το υπερκοινωνικοποιημένο άτομο δεν μπορεί να κάνει αυτά τα πράγματα ή αν τα κάνει νοιώθει ντροπή και καταλήγει να μισεί τον εαυτό του. Το υπερκοινωνικοποιημένο άτομο δεν μπορεί να βιώσει, χωρίς ενοχή, ούτε σκέψεις ούτε συναισθήματα που είναι αντίθετα προς την αποδεκτή ηθική. Δεν μπορεί να κάνει «ακάθαρτες» σκέψεις. Και η κοινωνικοποίηση δεν είναι απλά θέμα ηθικής. Είμαστε κοινωνικοποιημένοι για να συμμορφωνόμαστε με πολλά πρότυπα συμπεριφοράς που δεν εμπίπτουν στην κατηγορία της ηθικής. Έτσι το υπερκοινωνικοποιημένο άτομο είναι ψυχολογικά δέσμιο και περνάει την ζωή του βαδίζοντας στον δρόμο που η κοινωνία χάραξε για αυτό. Αυτό δημιουργεί σε πολλά υπερκοινωνικοποιημένα άτομα μια αίσθηση περιορισμού και αδυναμίας που μπορεί να προκαλέσει σοβαρές δυσκολίες. Επισημαίνουμε πως η υπερκοινωνικοποίηση συγκαταλέγεται ανάμεσα στις πιο σοβαρές κτηνωδίες που μπορούν τα ανθρώπινα όντα να επιβάλλουν το ένα στο άλλο.

27. Επιχειρηματολογούμε πως ένα πολύ σημαντικό και ισχυρό μέρος της σύγχρονης Αριστεράς είναι υπερκοινωνικοποιημένο και πως η υπερκοινωνικοποίησή του είναι μεγάλης σημασίας στον καθορισμό της κατεύθυνσης του σύγχρονου αριστερισμού. Οι αριστεριστές του υπερκοινωνικοποιημένου τύπου τείνουν να είναι διανοούμενοι ή μέλη της ανώτερης μεσαίας τάξης. Προσέξτε πως οι πανεπιστημιακοί διανοούμενοι (3) αποτελούν το πιο ιδιαίτερα κοινωνικοποιημένο κομμάτι της κοινωνίας μας και επίσης το πιο Αριστερής κατεύθυνσης.

28. Ο αριστεριστής του υπερκοινωνικοποιημένου τύπου προσπαθεί να ξεφύγει από τα ψυχολογικά του δεσμά και να διεκδικήσει την αυτονομία του επαναστατώντας. Αλλά συνήθως δεν είναι αρκετά δυνατός για να επαναστατήσει κατά των πιο βασικών αξιών της κοινωνίας. Σε γενικές γραμμές, οι στόχοι των σύγχρονων αριστεριστών ΔΕΝ αντιβαίνουν στην αποδεκτή ηθική. Αντίθετα, η Αριστερά παίρνει μια αποδεκτή ηθική αρχή, την υιοθετεί και μετά κατηγορεί την κοινωνία πως παραβαίνει αυτή την αρχή. Παραδείγματα: η φυλετική ισότητα, η ισότητα των φύλων, η βοήθεια προς τους φτωχούς, η ειρήνη σε αντίθεση με τον πόλεμο, η αποφυγή βίας γενικότερα, η ελευθερία της έκφρασης, η καλοσύνη προς τα ζώα. Σε πιο θεμελιώδες επίπεδο, το καθήκον του ατόμου να υπηρετεί την κοινωνία και το καθήκον της κοινωνίας να φροντίζει το άτομο. Όλες αυτές ήταν και είναι βαθιά ριζωμένες αξίες της κοινωνίας μας (ή τουλάχιστον των μεσαίων και των ανώτερων τάξεων της (4) για μεγάλο χρονικό διάστημα). Αυτές οι αξίες εκφράζονται ή προϋποθέτονται στο μεγαλύτερο μέρους του υλικού που μας παρουσιάζουν τα συμβατικά μέσα επικοινωνίας και το εκπαιδευτικό σύστημα. Οι αριστεριστές ειδικά αυτοί του υπερκοινωνικοποιημένου τύπου, συνήθως δεν επαναστατούν κατά αυτών των αρχών, αλλά δικαιολογούν την εχθρότητά τους προς την κοινωνία ισχυριζόμενοι (με κάποιο βαθμό αλήθειας) πως η κοινωνία δεν τηρεί αυτές τις αρχές.

29. Παρακάτω δίνουμε ένα παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο ο υπερκοινωνικοποιημένος αριστεριστής δείχνει την πραγματική του προσκόλληση στις συμβατικές τοποθετήσεις της κοινωνίας μας, ενώ προσποιείται πως επαναστατεί εναντίον της. Πολλοί αριστεριστές υποστηρίζουν τη λήψη διοικητικών μέτρων για την εξίσωση λευκών και μαύρων, ώστε οι τελευταίοι να ανέλθουν σε υψηλού γοήτρου εργασιακές θέσεις, για να εξασφαλιστεί καλύτερη εκπαίδευση στα σχολεία των μαύρων και για να διοχετευθούν περισσότερα χρήματα σε τέτοια σχολεία. Θεωρούν τον τρόπο ζωής των μαύρων κατώτερων τάξεων κοινωνικό όνειδος. Θέλουν να ενσωματώσουν τους μαύρους στο σύστημα, να τους κάνουν διευθυντικά στελέχη επιχειρήσεων, δικηγόρους, επιστήμονες όπως οι λευκοί της ανώτερης μεσαίας τάξης. Οι αριστεριστές θα ισχυριστούν πως το τελευταίο πράγμα που θέλουν είναι να κάνουν τους μαύρους αντίγραφο των λευκών και πως αντίθετα θέλουν να διατηρήσουν την Αφρικανό-Αμερικάνικη κουλτούρα. Αλλά τι σημαίνει διατή-

ρηση της Αφρικανό-Αμερικάνικης κουλτούρας; Τίποτε παραπάνω από την κατανάλωση νέγρικου είδους φαγητών, την ακρόαση νέγρικου στυλ μουσικής, την χρήση νέγρικου στυλ ρούχων και τον εκκλησιασμό σε νέγρικο στυλ εκκλησίας ή σε τζαμί. Με άλλα λόγια η διατήρηση της Αφρικανό-Αμερικάνικης κουλτούρας μπορεί να εκφραστεί μόνο σε επιφανειακά θέματα. Σε όλα τα ΟΥΣΙΩΔΗ θέματα οι περισσότεροι αριστεριστές του υπερκοινωνικοποιημένου τύπου θέλουν να κάνουν τους μαύρους να συμμορφωθούν με τα ιδανικά των λευκών της μεσαίας τάξης. Θέλουν να τους κάνουν να μελετούν τεχνικά θέματα, να γίνονται στελέχη επιχειρήσεων ή επιστήμονες, να περνούν την ζωή τους προσπαθώντας να ανέλθουν κοινωνικά, να αποδείξουν πως οι μαύροι είναι εξίσου καλοί με τους λευκούς. Θέλουν να κάνουν τους μαύρους «υπεύθυνους» πατέρες, θέλουν οι μαύρες συμμορίες να πάψουν να είναι βίαιες, κλπ. Αλλά αυτές είναι ακριβώς οι αξίες του βιομηχανικού-τεχνολογικού συστήματος. Το σύστημα δεν το ενδιαφέρει τι είδος μουσικής ακούει κάποιος, τι είδος ρούχα φοράει ή σε τι θρησκεία πιστεύει, εφόσον πηγαίνει στο σχολείο, έχει μια ευυπόληπτη δουλειά, ανεβαίνει κοινωνικά, είναι «υπεύθυνος» γονιός, δεν είναι βίαιος και ούτω καθ' εξής. Στην ουσία, όσο και αν το αρνείται, ο υπερκοινωνικοποιημένος Αριστερός θέλει να ενσωματώσει τους μαύρους στο σύστημα και να τους κάνει να υιοθετήσουν τις αρχές του.

30. Σίγουρα δεν ισχυριζόμαστε πως οι αριστεριστές, ακόμη και αυτοί του υπερκοινωνικοποιημένου είδους, δεν επαναστατούν ΠΟΤΕ κατά των θεμελιωδών αξιών της κοινωνίας μας. Μερικές φορές το κάνουν. Κάποιοι υπερκοινωνικοποιημένοι αριστεριστές έχουν φτάσει μέχρι του σημείου να επαναστατήσουν κατά μίας από τις πιο σημαντικές αρχές της σύγχρονης κοινωνίας χρησιμοποιώντας σωματική βία. Σύμφωνα με τα λεγόμενά τους, η βία είναι για αυτούς ένας είδος «απελευθέρωσης». Με άλλα λόγια, μέσω της βίας προσβάλλουν τους ψυχολογικούς περιορισμούς που εκπαιδεύτηκαν να έχουν. Επειδή είναι υπερκοινωνικοποιημένοι, οι περιορισμοί αυτοί ήταν και είναι ακόμη πιο περιοριστικοί για αυτούς από ότι για άλλους, για αυτό και θέλουν να απελευθερωθούν από αυτούς. Συνήθως δικαιολογούν την επανάστασή τους μέσα από το πλαίσιο των συμβατικών αξιών. Αν χρησιμοποιήσουν βία ισχυρίζονται πως μάχονται κατά του ρατσισμού ή κάτι παρόμοιου.

31. Συνειδητοποιούμε πως η παραπάνω σκιαγράφηση της αριστερίστικης ψυχολογίας θα μπορούσε να προκαλέσει πολλές αντιρρήσεις. Η πραγματική κατάσταση είναι πολύπλοκη και οποιαδήποτε πλήρης περιγραφή της θα απαιτούσε αρκετούς τόμους, ακόμη και αν τα απαραίτητα δεδομένα ήταν διαθέσιμα. Εμείς απλά ισχυριζόμαστε πως εδώ επισημάναμε, κατά προσέγγιση, τις δύο πιο σημαντικές τάσεις στην ψυχολογία του σύγχρονου αριστερισμού.

32. Τα προβλήματα του αριστεριστή είναι ενδεικτικά των προβλημάτων της κοινωνίας μας συνολικά. Η χαμηλή αυτοεκτίμηση, οι καταθλιπτικές τάσεις και η ηττοπάθεια δεν περιορίζονται στην Αριστερά. Αν και παρατηρούνται ειδικότερα στην Αριστερά, είναι ωστόσο ευρύτατα διαδεδομένες στην κοινωνία μας. Και η σημερινή κοινωνία προσπαθεί να μας κοινωνικοποιήσει σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ότι οποιαδήποτε προηγούμενη κοινωνία. Οι ειδικοί μας λένε ακόμη και πώς να φάμε, πώς να γυμναστούμε, πώς να κάνουμε έρωτα, πώς να μεγαλώσουμε τα παιδιά μας και ούτω καθ' εξής.

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ

33. Τα ανθρώπινα όντα έχουν μια ανάγκη (που πιθανώς βασίζεται στην βιολογία) για κάτι που θα αποκαλέσουμε «διαδικασία της δύναμης». Αυτή η ανάγκη έχει στενή σχέση με την ανάγκη για δύναμη (η οποία αναγνωρίζεται ευρέως), αλλά δεν είναι ακριβώς το ίδιο πράγμα. Η διαδικασία της δύναμης έχει τέσσερα στοιχεία. Τα τρία πιο σαφή από αυτά τα αποκαλούμε στόχο, προσπάθεια και επίτευξη του στόχου. (Όλοι χρειάζεται να έχουν στόχους των οποίων η επίτευξη να απαιτεί προσπάθεια και όλοι χρειάζεται να πετύχουν τουλάχιστον κάποιους από τους στόχους τους). Το τέταρτο στοιχείο είναι πιο δύσκολο να το καθορίσουμε και μπορεί να μην είναι απαραίτητο για όλους. Το αποκαλούμε αυτονομία και θα το αναπτύξουμε αργότερα (παράγραφοι 42 – 44).

34. Ας εξετάσουμε την υποθετική περίπτωση ενός άνδρα που μπορεί να έχει οτιδήποτε θέλει απλά ευχόμενος να το αποκτήσει. Ένας τέτοιος άνδρας έχει δύναμη, αλλά θα αναπτύξει σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα. Αρχικά θα περνάει πολύ καλά, αλλά σιγά-σιγά θα αρχίσει να βαριέται πολύ και να νοιώθει το ηθικό του να υποσκάπτεται. Τελικά μπορεί να καταλήξει με κλινική κατάθλιψη. Η ιστορία καταδεικνύει πως οι αργόσχολες αριστοκρατικές τάξεις τείνουν να παρακμάζουν. Αυτό δεν ισχύει για τις πολεμικές αριστοκρατικές τάξεις που πρέπει να αγωνιστούν για να διατηρήσουν την δύναμή τους. Οι αργόσχολες και ασφαλείς όμως κοινωνικές τάξεις που δεν έχουν ανάγκη να μοχθούν

καταλήγουν βαριεστημένες, ηδονιστικές και ηττοπαθείς, παρόλο που διαθέτουν δύναμη. Αυτό δείχνει πως η δύναμη δεν είναι αρκετή. Πρέπει ο άνθρωπος να έχει στόχους για τους οποίους να χρησιμοποιεί την δύναμή του.

35. Όλοι έχουν στόχους, αν όχι για τίποτε άλλο, για την απόκτηση όσων είναι υλικά αναγκαία για την ζωή τους: για τροφή, για νερό και για οτιδήποτε ρουχισμό και στέγη απαιτεί το κλίμα. Ο αργόσχολος όμως αριστοκράτης τα αποκτά όλα αυτά χωρίς προσπάθεια και οδηγείται στην βαρεμάρα και στην υπονόμευση του ηθικού του.

36. Η αποτυχία στην επίτευξη των σημαντικών στόχων οδηγεί στον θάνατο, αν οι στόχοι αφορούν τις υλικές ανάγκες, και σε απογοήτευση αν η αποτυχία στην επίτευξή τους είναι συμβατή με την επιβίωση. Η διαρκής αποτυχία να επιτευχθούν οι στόχοι σε όλη την διάρκεια της ζωής οδηγεί σε ηττοπάθεια, σε χαμηλή αυτοεκτίμηση ή σε κατάθλιψη.

37. Άρα για να αποφευχθούν σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα, οι άνθρωποι έχουν ανάγκη από στόχους των οποίων η επίτευξη να απαιτεί προσπάθεια. Επίσης πρέπει να μπορούν μέσα στα λογικά πλαίσια να τους επιτυγχάνουν.

ΟΙ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

38. Παρόλα αυτά, κάθε αργόσχολος αριστοκράτης δεν οδηγείται στην βαρεμάρα και στην ηττοπάθεια. Για παράδειγμα, ο αυτοκράτορας Χιροχίτο, αντί να βουλιάξει σε έναν παρακμασμένο ηδονισμό, αφοσιώθηκε στην Θαλάσσια Βιολογία και διακρίθηκε. Όταν οι άνθρωποι δεν χρειάζεται να μοχθούν για να ικανοποιήσουν τις υλικές τους ανάγκες συχνά βάζουν τεχνητούς στόχους. Σε πολλές περιπτώσεις εργάζονται για την επίτευξή τους με την ίδια ενέργεια και συναισθηματική αφοσίωση που θα επιστράτευαν αν επρόκειτο για την κάλυψη των υλικών αναγκών τους. Ένα παράδειγμα είναι οι φιλολογικές βλέψεις των αριστοκρατών της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Πριν μερικούς αιώνες, πολλοί Ευρωπαίοι αριστοκράτες επένδυαν απίστευτο χρόνο και ενέργεια στο κυνήγι, αν και δεν είχαν ανάγκη το κρέας. Άλλες αριστοκρατίες είχαν συναγωνιστεί για κύρος μέσω πολύπλοκων επιδείξεων πλούτου. Και μερικοί αριστοκράτες, όπως ο Χιροχίτο, στράφηκαν στην επιστήμη.

39. Χρησιμοποιούμε τον όρο «υποκατάστατη δραστηριότητα» για να καθορίσουμε μια δραστηριότητα που προσανατολίζεται προς έναν τεχνητό στόχο που θέτουν οι άνθρωποι απλά για έχουν κάποιο στόχο για τον οποίο να εργαστούν, ή ας πούμε, απλά για χάρη της «εκπλήρωσης» που νοιώθουν από την προσπάθεια που καταβάλλουν για την επίτευξή του. Θα αναφέρω μια εμπειροτεχνική μέθοδο για την ανα-

γνώριση των υποκατάστατων δραστηριοτήτων. Ας πάρουμε ένα άτομο το οποίο αφιερώνει πολύ χρόνο και ενέργεια στην εκπλήρωση του στόχου Χ και ας αναρωτηθούμε το εξής: Αν έπρεπε το άτομο αυτό να αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου και της ενέργειάς του για την ικανοποίηση των βιολογικών του αναγκών, και αν αυτή η προσπάθεια απαιτούσε από αυτό να χρησιμοποιεί τις σωματικές και νοητικές του ικανότητες με ένα ποικίλο και ενδιαφέροντα τρόπο, θα ένοιωθε πραγματικά στερημένο επειδή δεν πέτυχε τον στόχο Χ; Αν η απάντηση είναι όχι, τότε η επιδίωξη του στόχου Χ είναι μια υποκατάσταση δραστηριότητα. Οι μελέτες του Χιροχίτο της Θαλάσσιας Βιολογίας είναι σαφέστατα μια υποκατάσταση δραστηριότητα, εφόσον είναι σίγουρο πως αν ο Χιροχίτο έπρεπε να περνά την ώρα του ασχολούμενος με ενδιαφέροντα μη-επιστημονικά θέματα για να καλύπτει τις ανάγκες της ζωής, δεν θα ένοιωθε στερημένος επειδή δεν θα ήξερε τα πάντα για την ανατομία και τους κύκλους ζωής των θαλασσίων πλασμάτων. Από την άλλη, η αναζήτηση του σεξ και του έρωτα (για παράδειγμα) δεν είναι μια υποκατάσταση δραστηριότητα, επειδή οι περισσότεροι άνθρωποι, ακόμη κι αν η ύπαρξή τους ήταν κατά τα άλλα ικανοποιητική, θα ένοιωθαν στερημένοι αν περνούσαν τη ζωή τους χωρίς να έχουν μια σχέση με ένα μέλος του αντίθετου φύλου. (Ωστόσο, η αναζήτηση του υπερβολικού σεξ, περισσότερου από ότι χρειάζεται κανείς, μπορεί να είναι μια υποκατάσταση δραστηριότητα).

40. Στη σύγχρονη βιομηχανική κοινωνία δεν είναι απαραίτητο να καταβάλλουμε παρά ελάχιστη προσπάθεια για να ικανοποιήσουμε τις υλικές μας ανάγκες. Είναι αρκετό να ακολουθήσουμε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για να αποκτήσουμε κάποιες ασήμαντες τεχνικές δεξιότητες, μετά να εργαστούμε όταν έρθει η ώρα και να καταβάλλουμε τη μέτρια προσπάθεια που απαιτείται για να κρατήσουμε μια δουλειά. Οι μόνες προϋποθέσεις είναι η μέτρια εξυπνάδα, και πάνω από όλα, η ΥΠΑΚΟΗ. Αν τις πληρούμε, η κοινωνία μας φροντίζει από την κούνια μέχρι τον τάφο. (Ναι, υπάρχει μια κατώτατη κοινωνική τάξη που δεν μπορεί να θεωρήσει τις υλικές ανάγκες ως δεδομένες, αλλά εδώ δεν μιλάμε για αυτήν, εδώ μιλάμε για το κύριο ρεύμα της κοινωνίας). Έτσι δεν πρέπει να εκπλησσόμαστε που η σύγχρονη κοινωνία βρίθει από υποκατάστατες δραστηριότητες. Αυτές περιλαμβάνουν την επιστημονική εργασία, τα αθλητικά επιτεύγματα, τα ανθρωπιστικά έργα, την καλλιτε-

χνική και φιλολογική δημιουργία, την αναρρίχηση στην επιχειρησιακή κλίμακα, την απόκτηση χρημάτων και υλικών αγαθών πολύ πέρα από το σημείο όπου σταματούν να προσφέρουν οποιαδήποτε επιπλέον υλική ικανοποίηση, και τον κοινωνικό ακτιβισμό, όταν ασχολείται με θέματα που είναι σημαντικά για τον ακτιβιστή προσωπικά, όπως στην περίπτωση των λευκών ακτιβιστών που εργάζονται για το δικαιώματα των μη-λευκών μειονοτήτων. Αυτές δεν είναι πάντα καθαρά υποκατάστατες δραστηριότητες, επειδή για πολλούς ανθρώπους μπορεί να παρακινούνται, εν μέρει, από ανάγκες που είναι διαφορετικές από την ανάγκη να έχουν κάποιο στόχο για την επίτευξη του οποίου να εργάζονται. Το επιστημονικό έργο μπορεί να παρακινείται, εν μέρει, από την επιθυμία για γόητρο, η καλλιτεχνική δημιουργία από την ανάγκη για έκφραση συναισθημάτων, ο μαχητικός κοινωνικός ακτιβισμός από εχθρότητα. Αλλά για τους περισσότερους που ασχολούνται, οι δραστηριότητες αυτές είναι σε μεγάλο βαθμό υποκατάστατες δραστηριότητες. Για παράδειγμα, η πλειοψηφία των επιστημόνων πιθανώς θα συμφωνήσει πως το αίσθημα της «εκπλήρωσης» που αποκομίζουν από την δουλειά τους είναι πιο σημαντική από τα χρήματα και από το γόητρο που τους δίνει.

41. Για πολλούς αν όχι για τους περισσότερους ανθρώπους, οι υποκατάστατες δραστηριότητες είναι λιγότερο ικανοποιητικές από ότι η αναζήτηση πραγματικών στόχων (δηλαδή, στόχων που θέλουν να επιτύχουν ακόμη και αν η ανάγκη τους για την διαδικασία της δύναμης είναι ήδη εκπληρωμένη). Μια ένδειξη αυτού είναι το ότι, σε πολλές ή στις περισσότερες περιπτώσεις, οι άνθρωποι που είναι απορροφημένοι από υποκατάστατες δραστηριότητες δεν είναι ποτέ ικανοποιημένοι, ποτέ ήρεμοι. Έτσι αυτός που κυνηγά το χρήμα, διαρκώς πασχίζει για περισσότερα και περισσότερα πλούτη. Ο επιστήμονας μόλις επιλύσει ένα πρόβλημα προχωρεί αμέσως στο επόμενο. Ο δρομέας μεγάλων αποστάσεων ωθεί τον εαυτό του να τρέξει όλο και πιο γρήγορα. Πολλοί άνθρωποι που επιδίδονται σε υποκατάστατες δραστηριότητες θα πούνε πως αντλούν πολύ μεγαλύτερο αίσθημα εκπλήρωσης από αυτές τις δραστηριότητες από ότι από την «πεζή» υπόθεση της ικανοποίησης των βιολογικών τους αναγκών, αλλά αυτό συμβαίνει επειδή στην κοινωνία μας η προσπάθεια που απαιτείται για την ικανοποίηση των βιολογικών μας αναγκών έχει υποβαθμιστεί στο επίπεδο της ασημαντότητας. Πιο σημαντικό, στην κοινωνία μας οι άνθρωποι δεν ικα-

νοποιούν τις βιολογικές τους ανάγκες ΑΥΤΟΝΟΜΑ, αλλά λειτουργώντας ως μέρη μιας τεράστιας κοινωνικής μηχανής. Αντίθετα, οι άνθρωποι γενικά έχουν μεγάλη αυτονομία στην αναζήτηση των υποκατάστατων τους δραστηριοτήτων.

ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ

42. Η αυτονομία, ως μέρος της διαδικασίας της δύναμης, μπορεί να μην είναι απαραίτητη για κάθε άτομο. Οι περισσότεροι άνθρωποι όμως χρειάζονται έναν, μεγαλύτερο ή μικρότερο, βαθμό αυτονομίας όταν εργάζονται για την εκπλήρωση των στόχων τους. Τις προσπάθειές τους πρέπει να τις κάνουν με δική τους πρωτοβουλία και πρέπει να τις κατευθύνουν και να τις ελέγχουν οι ίδιοι. Ωστόσο οι περισσότεροι άνθρωποι δεν είναι απαραίτητο να μετέρχονται αυτή την πρωτοβουλία, την κατεύθυνση και τον έλεγχο ατομικά. Συνήθως τους αρκεί να λειτουργούν ως μέλη μιας ΜΙΚΡΗΣ ομάδας. Έτσι αν μισή ντουζίνα άνθρωποι συζητήσουν έναν στόχο μεταξύ τους και καταβάλλουν μια επιτυχημένη κοινή προσπάθεια να τον πραγματώσουν, η ανάγκη τους για την διαδικασία της δύναμης καλύπτεται. Αν όμως εργάζονται κάτω από αυστηρές εντολές που τις δίνουν οι ανώτεροι και δεν τους μένει περιθώριο για αυτόνομη απόφαση και πρωτοβουλία, τότε οι ανάγκες τους για την διαδικασία της δύναμης δεν θα καλυφτούν. Το ίδιο ισχύει και όταν οι αποφάσεις παίρνονται σε συλλογικές βάσεις, αν η ομάδα που παίρνει την συλλογική απόφαση είναι τόσο μεγάλη που ο ρόλος του κάθε ατόμου είναι επουσιώδης. [5]

43. Είναι αλήθεια πως μερικά άτομα φαίνεται να μην έχουν ιδιαίτερη ανάγκη για αυτονομία. Στην περίπτωση αυτή ή η παρόρμησή τους για δύναμη δεν είναι ισχυρή ή την ικανοποιούν αν ταυτιστούν με κάποιον

ισχυρό οργανισμό στον οποίο ανήκουν. Και έπειτα υπάρχουν και αστόχαστοι ζωώδεις τύποι που φαίνεται να ικανοποιούνται με μια τελείως φυσική, δηλαδή σωματική, αίσθηση της δύναμης (ο καλός στρατιώτης-μαχητής που αντλεί την αίσθησή του της δύναμης αναπτύσσοντας μαχητικές ικανότητες που τον ικανοποιεί να τις χρησιμοποιεί υπακούοντας τυφλά στους ανωτέρους του).

44. Οι περισσότεροι άνθρωποι όμως αποκτούν αυτοεκτίμηση, αυτοπεποίθηση και μία αίσθηση δύναμης μέσω της διαδικασίας της δύναμης –έχοντας έναν στόχο, κάνοντας μια ΑΥΤΟΝΟΜΗ προσπάθεια και πετυχαίνοντας τον στόχο τους. Όταν κάποιος δεν έχει επαρκείς ευκαιρίες να καλλιεργήσει τη διαδικασία της δύναμης οι συνέπειες είναι (ανάλογα με το άτομο και με τον τρόπο που η διαδικασία της δύναμης διαταράσσεται), πλήξη, υπονόμευση του ηθικού, χαμηλή αυτοεκτίμηση, αισθήματα κατωτερότητας, ηττοπάθεια, κατάθλιψη, ανησυχία, ενοχή, απωθημένα, εχθρότητα, κακοποίηση συντρόφου ή παιδιού, ακόρεστος ηδονισμός, ανώμαλη σεξουαλική συμπεριφορά, διαταραχές ύπνου, διαταραχές διατροφής, κλπ. [6]

ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΠΗΓΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

45. Οποιοδήποτε από τα προαναφερόμενα προβλήματα μπορεί να παρουσιαστεί σε οποιαδήποτε κοινωνία, αλλά στην σύγχρονη βιομηχανική κοινωνία υπάρχουν σε μαζική κλίμακα. Δεν είμαστε οι πρώτοι που αναφέρουμε πως ο κόσμος σήμερα φαίνεται να έχει τρελαθεί. Αυτό το πράγμα δεν είναι φυσιολογικό για τις ανθρώπινες κοινωνίες. Υπάρχει σοβαρός λόγος που μας κάνει να πιστεύουμε πως ο πρωτόγονος άνθρωπος υπέφερε από λιγότερη ένταση, στρες, και απωθημένα και πως ήταν περισσότερο ικανοποιημένος από τον τρόπο της ζωής του από ό,τι ο σύγχρονος άνθρωπος. Είναι αλήθεια πως τα πάντα δεν ήταν ρόδινα στις πρωτόγονες κοινωνίες. Η κακοποίηση των γυναικών ήταν κοινό φαινόμενο μεταξύ των Αυστραλών Αβοριγίνων και η τρανσεξουαλικότητα ήταν ένα αρκετά κοινό φαινόμενο σε μερικές Αμερικάνικες Ινδιάνικες φυλές. Ωστόσο φαίνεται πως σε ΓΕΝΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ τα είδη των προβλημάτων που αναφέραμε στην προηγούμενη παράγραφο ήταν πολύ λιγότερο κοινά ανάμεσα στους πρωτόγονους ανθρώπους από ότι είναι στην σύγχρονη κοινωνία.

46. Αποδίδουμε τα κοινωνικά και ψυχολογικά προβλήματα της σύγχρονης κοινωνίας στο ότι η κοινωνία απαιτεί από τους ανθρώπους να ζουν κάτω από συνθήκες ριζικά διαφορετικές από αυτές κάτω από τις οποίες εξελίχθηκε το ανθρώπινο γένος και να συμπεριφέρονται με τρό-

πους που συγκρούονται με τα μοτίβα της συμπεριφοράς που το ανθρώπινο γένος ανέπτυξε, ενώ ζούσε κάτω από προγενέστερες συνθήκες. Είναι σαφές από όσα γράψαμε μέχρι στιγμής πως θεωρούμε την έλλειψη ευκαιρίας να βιωθεί σωστά η δύναμη της διαδικασίας ως την πιο σημαντική από τις αφύσικες συνθήκες στις οποίες υποβάλλει η κοινωνία τους ανθρώπους, αλλά δεν είναι η μόνη. Πριν αντιμετωπίσουμε την διατάραξη της διαδικασίας της δύναμης ως μια πηγής κοινωνικών προβλημάτων θα συζητήσουμε μερικές από τις άλλες πηγές.

47. Κάποιες από τις αφύσικες συνθήκες που υπάρχουν στην σύγχρονη βιομηχανική κοινωνία είναι η υπερβολική πυκνότητα του πληθυσμού, η απομόνωση του ανθρώπου από την Φύση, η υπερβολική ταχύτητα της κοινωνικής αλλαγής και η διάλυση των φυσικών κοινοτήτων μικρής κλίμακας, όπως η εκτεταμένη οικογένεια, το χωριό ή η φυλή.

48. Είναι γνωστό πως ο συνωστισμός αυξάνει το στρες και την επιθετικότητα. Ο βαθμός συνωστισμού που υπάρχει σήμερα και η απομόνωση του ανθρώπου από τη Φύση είναι συνέπειες της τεχνολογικής προόδου. Όλες οι προ-βιομηχανικές κοινωνίες ήταν κατά κύριο λόγο αγροτικές. Η Βιομηχανική Επανάσταση αύξησε σε μεγάλο βαθμό το μέγεθος των πόλεων και την αναλογία του πληθυσμού που ζει σε αυτές. Η δε σύγχρονη αγροτική τεχνολογία έχει επιτρέψει στη Γη να συντηρεί ένα πολύ πυκνότερο πληθυσμό από αυτόν που μπορούσε οποιαδήποτε άλλη εποχή στο παρελθόν. (Επίσης η τεχνολογία επιδεινώνει τις συνέπειες του συνωστισμού επειδή τοποθετεί αυξημένες διασπαστικές δυνάμεις στα χέρια των ανθρώπων, για παράδειγμα, μια ποικιλία μηχανισμών παραγωγής θορύβου: ηλεκτρικές μηχανές κουρέματος του γκαζόν, ραδιόφωνα, μοτοσικλέτες, κλπ. Αν η χρήση αυτών των μηχανημάτων είναι απεριόριστη, οι άνθρωποι που θέλουν ηρεμία και ησυχία ενοχλούνται από τον θόρυβο. Αν η χρήση τους περιορίζεται, οι άνθρωποι που θέλουν να χρησιμοποιούν τα μηχανήματα ενοχλούνται από τους περιορισμούς... Αλλά αν αυτά τα μηχανήματα δεν είχαν ποτέ εφευρεθεί δεν θα υπήρχαν συγκρούσεις και προβλήματα εξαιτίας τους).

49. Για τις πρωτόγονες κοινωνίες ο φυσικός κόσμος (ο οποίος συνήθως αλλάζει μόνον με αργό ρυθμό) παρείχε ένα σταθερό πλαίσιο και συνεπώς μια αίσθηση ασφάλειας. Στον σύγχρονο κόσμο η ανθρώπινη κοι-

νωνία είναι αυτή που κυριαρχεί επάνω στη Φύση αντί για το αντίθετο, και η σύγχρονη κοινωνία αλλάζει πολύ γρήγορα εξαιτίας της τεχνολογικής αλλαγής. Έτσι δεν υπάρχει σταθερό πλαίσιο.

50. Οι συντηρητικοί είναι ανόητοι: Παραπονούνται για την κατάρρευση των παραδοσιακών αξιών, αλλά υποστηρίζουν με ενθουσιασμό την τεχνολογική πρόοδο και την οικονομική ανάπτυξη. Προφανώς δεν σκέφτονται ποτέ πως μπορεί να γίνουν γρήγορες, δραστικές αλλαγές στην τεχνολογία και στην οικονομία μίας κοινωνίας, χωρίς όμως να προκληθούν γρήγορες αλλαγές σε άλλες πτυχές της και πως τέτοιες γρήγορες αλλαγές αναπόφευκτα αφανίζουν τις παραδοσιακές αξίες.

51. Η κατάρρευση των παραδοσιακών αξιών μέχρις ενός σημείου υπονοεί την κατάρρευση των δεσμών που συγκρατούν τις παραδοσιακές μικρής κλίμακας κοινωνικές ομάδες. Η αποσύνθεση των μικρής κλίμακας ομάδων προωθείται επίσης από το ότι οι σύγχρονες συνθήκες συχνά απαιτούν ή βάζουν σε πειρασμό τους ανθρώπους να μετακομίσουν σε νέες τοποθεσίες και να αποκοπούν από τις κοινότητές τους. Πέρα από αυτό, μια τεχνολογική κοινωνία ΠΡΕΠΕΙ να αποδυναμώσει την οικογένεια και τις τοπικές κοινότητες για να λειτουργήσει αποτελεσματικά. Στη σύγχρονη κοινωνία η πίστη του ατόμου πρέπει κατά πρώτο λόγο να είναι προς το σύστημα και μόνο κατά δεύτερο λόγο προς την μικρής κλίμακας κοινότητα, επειδή αν η εσωτερική αφοσίωση της μικρής κλίμακας κοινότητας ήταν πιο ισχυρή από ότι η αφοσίωση προς το σύστημα, οι κοινότητες του είδους θα προσανατολιζόταν προς το δικό τους συμφέρον σε βάρος του συστήματος.

52. Ας υποθέσουμε πως ένας κρατικός αξιωματούχος ή ένα στέλεχος εταιρείας διορίζει τον ξάδελφό του, τον φίλο του ή τον ομόθρησκό του σε μια θέση αντί να διορίσει το άτομο με τα πιο κατάλληλα προσόντα για αυτήν. Έχει επιτρέψει στην προσωπική του αφοσίωση να εκτοπίσει την αφοσίωσή του προς το σύστημα, και αυτό είναι «ευνοιοκρατία» (νεποτισμός) ή «μεροληψία», αμαρτήματα που θεωρούνται τρομερά στην σύγχρονη κοινωνία. Οι υποτιθέμενες βιομηχανικές κοινωνίες που δεν τα πήγαν καλά με την ένταξη της προσωπικής ή της τοπικής αφοσίωσης στην αφοσίωση προς το σύστημα είναι συχνά πολύ αναποτελεσματικές (βλέπε την Λατινική Αμερική). Για αυτό μια εξελιγμένη βιομηχανική

κοινωνία μπορεί να ανεχτεί μόνο αυτές της μικρής κλίμακας κοινότητες που έχουν αποδυναμωθεί, δαμαστεί και καταστεί εργαλεία του συστήματος. [7]

53. Ο συνωστισμός, η γρήγορη αλλαγή και η αποσύνθεση των κοινοτήτων έχουν αναγνωριστεί ευρέως ως πηγές κοινωνικών προβλημάτων, αλλά δεν πιστεύουμε πως είναι αρκετές για να αιτιολογήσουν την έκταση των προβλημάτων που υπάρχουν σήμερα.

54. Κάποιες προ-βιομηχανικές πόλεις ήταν μεγάλες και κοσμοβριθείς, ωστόσο οι κάτοικοί τους δεν φαινόταν να υποφέρουν από ψυχολογικά προβλήματα στην ίδια έκταση που υποφέρει ο σύγχρονος άνθρωπος. Στην Αμερική σήμερα εξακολουθούν και υπάρχουν αραιοκατοικημένες αγροτικές περιοχές, και βρίσκουμε και εκεί τα ίδια προβλήματα που υπάρχουν στις αστικές περιοχές, αν και τείνουν να είναι λιγότερο έντονα. Για αυτό ο συνωστισμός δεν φαίνεται να είναι ο αποφασιστικός παράγοντας.

55. Η βαθμιαία διεύρυνση των αμερικάνικων συνόρων από την ανατολική προς την δυτική ακτή, τον 19ο αιώνα, οδήγησε στην κινητικότητα του πληθυσμού, η οποία πιθανώς διέσπασε τις εκτεταμένες οικογένειες και της μικρής κλίμακας ομάδες τουλάχιστον στον ίδιο βαθμό που αυτές έχουν διασπαστεί σήμερα. Πράγματι, πολλές πυρηνικές οικογένειες ζούσαν από δική τους επιλογή σε τέτοιου είδους απομόνωση, μη έχοντας γείτονες παρά σε απόσταση αρκετών μιλίων και μη ανήκοντας σε καμία κοινότητα. Ωστόσο δεν φαίνεται να αντιμετώπιζαν κανένα πρόβλημα σαν αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης.

56. Επιπλέον, η αλλαγή στην κοινωνία της αμερικάνικης μεθορίου ήταν πολύ γρήγορη και βαθιά. Ένας άνθρωπος μπορούσε να γεννηθεί και να μεγαλώσει σε μια ξύλινη καλύβα, εκτός των ορίων του νόμου και της τάξης και τρώγοντας, ως επί το πλείστον, κρέας άγριων ζώων και όταν έφτανε σε κάποια προχωρημένη ηλικία μπορεί να είχε μια κανονική δουλειά και να ζούσε σε μια εύτακτη κοινότητα με αποτελεσματική επιβολή του νόμου. Αυτή ήταν μια βαθύτερη αλλαγή από εκείνη που συνήθως συμβαίνει στην ζωή ενός σύγχρονου ατόμου, ωστόσο δεν φαίνεται να οδηγούσε σε ψυχολογικά προβλήματα. Όντως, τον 19ο αιώνα

η αμερικάνικη κοινωνία διέπονταν από μια αισιόδοξη και γεμάτη αυτοπεποίθηση διάθεση, αντίθετα με την σημερινή κοινωνία. [8]

57. Η διαφορά, επιχειρηματολογούμε, είναι πως οι σύγχρονοι άνθρωποι έχουν την αίσθηση (σε μεγάλο βαθμό δικαιολογημένη) πως η αλλαγή τους ΕΠΙΒΑΛΛΕΤΑΙ, ενώ τον 19ο αιώνα οι άνθρωποι της μεθορίου είχαν την αίσθηση (επίσης σε μεγάλο βαθμό δικαιολογημένη) πως δημιουργούσαν οι ίδιοι την αλλαγή, από δική τους επιλογή. Έτσι ένας πιονιέρος διάλεγε ένα κομμάτι γης και το μετέτρεπε σε αγρόκτημα με δική προσπάθεια. Εκείνη την εποχή μια ολόκληρη επαρχία μιας πολιτείας μπορεί να είχε μόνο 200 κατοίκους και ήταν πολύ πιο απομονωμένη και πιο αυτόνομη από μια σύγχρονη επαρχία πολιτείας. Συνεπώς ο πιονιέρος αγρότης συμμετείχε ως μέλος μία σχετικά μικρής ομάδας στην δημιουργία μιας νέας, εύτακτης κοινότητας. Μπορεί κανείς να αμφισβητήσει το αν η δημιουργία αυτής της κοινότητας ήταν κάτι καλύτερο, αλλά, όπως και να έχει, ικανοποιούσε την ανάγκη του πιονιέρου για την διαδικασία της δύναμης.

58. Θα ήταν δυνατόν να δώσουμε παραδείγματα κοινωνιών στις οποίες έγιναν γρήγορες αλλαγές και που σε κάποιες από αυτές συνοδευόταν και από έλλειψη στενών δεσμών στην κοινότητα χωρίς όμως να παρατηρηθεί το είδος της μαζικής απόκλισης στην συμπεριφορά που υπάρχει σήμερα στην βιομηχανική κοινωνία. Ισχυριζόμαστε πως η πιο σημαντική αιτία των κοινωνικών και ψυχολογικών προβλημάτων στην σύγχρονη κοινωνία είναι το ότι οι άνθρωποι δεν έχουν επαρκείς ευκαιρίες να βιώσουν την διαδικασία της δύναμης με έναν φυσιολογικό τρόπο. Δεν εννοούμε πως η σύγχρονη κοινωνία είναι η μόνη στην οποία η διαδικασία της δύναμης έχει διαταραχτεί. Πιθανώς οι περισσότερες αν όχι όλες οι πολιτισμένες κοινωνίες είχαν επέμβει στην διαδικασία της δύναμης σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό. Στην σύγχρονη βιομηχανική κοινωνία όμως το πρόβλημα έχει γίνει ιδιαίτερα έντονο. Ο αριστερισμός, τουλάχιστον στην πρόσφατη μορφή του (των μέσων ή του τέλους του 20ου αιώνα), είναι, εν μέρει, ένα σύμπτωμα της στέρησης όσον αφορά την διαδικασία της δύναμης.

Η ΔΙΑΤΑΡΑΞΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ ΣΤΗΝ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

59. Χωρίζουμε τις ανθρώπινες παρορμήσεις σε τρεις ομάδες: Πρώτον. στις παρορμήσεις που μπορούν να ικανοποιηθούν με ελάχιστη προσπάθεια. Δεύτερον σ' αυτές που μπορούν να ικανοποιηθούν μόνο με σοβαρή προσπάθεια. Τρίτον σ' αυτές που δεν μπορούν να ικανοποιηθούν επαρκώς άσχετα με το πόση προσπάθεια απαιτείται. Η διαδικασία της δύναμης είναι η διαδικασία της ικανοποίησης των παρορμήσεων, των επιθυμιών, της δεύτερης ομάδας. Όσες περισσότερες παρορμήσεις υπάρχουν στην τρίτη ομάδα, τόσες περισσότερες και οι διαψεύσεις, ο θυμός και τελικά η ηττοπάθεια, η κατάθλιψη, κλπ.

60. Στη σύγχρονη βιομηχανική κοινωνία οι φυσικές ανθρώπινες παρορμήσεις τείνουν να ωθούνται στην πρώτη και στην τρίτη ομάδα, και η δεύτερη ομάδα τείνει να αποτελείται όλο και περισσότερο από τεχνητά δημιουργούμενες παρορμήσεις.

61. Στις πρωτόγονες κοινωνίες, οι υλικές ανάγκες γενικά εμπίπτουν στην δεύτερη ομάδα: Μπορούν να καλυφτούν, αλλά μόνο με μεγάλη προσπάθεια. Ωστόσο η σύγχρονη κοινωνία τείνει να εγγυάται τις υλικές ανάγκες σε όλους [9] με αντάλλαγμα μόνο ελάχιστη προσπάθεια, συνεπώς οι υλικές ανάγκες μετακινούνται στην πρώτη ομάδα. (Μπορεί να

υπάρχει διαφωνία για το αν η προσπάθεια που απαιτείται για να διατηρηθεί μια θέση εργασίας είναι «ελάχιστη», αλλά συνήθως στις κατωτέρου – με – μέσου επιπέδου δουλειές, όποια προσπάθεια και αν απαιτείται είναι απλά αυτή της υπακοής. Στέκεσαι και κάθεσαι εκεί που σου λένε να σταθείς ή να καθίσεις και κάνεις αυτό που σου λένε, με τον τρόπο που σου λένε να το κάνεις. Σπάνια χρειάζεται να μοχθήσεις υπερβολικά και δεν έχεις σχεδόν καθόλου αυτονομία στην δουλειά σου, έτσι η ανάγκη για τη διαδικασία της δύναμης δεν καλύπτεται).

62. Οι κοινωνικές ανάγκες όπως το σεξ, η αγάπη και το γόητρο, συχνά παραμένουν στην δεύτερη ομάδα στη σύγχρονη κοινωνία, ανάλογα με την κατάσταση του ατόμου [10]. Ωστόσο, εκτός από τους ανθρώπους που έχουν μια ιδιαίτερα δυνατή ανάγκη για γόητρο, η προσπάθεια που απαιτείται για να καλυφτούν οι κοινωνικές ανάγκες δεν είναι αρκετή για να ικανοποιήσει την ανάγκη για τη διαδικασία της δύναμης.

63. Έτσι έχουν δημιουργηθεί ορισμένες επίπλαστες ανάγκες που εμπίπτουν στη δεύτερη ομάδα, και ως εκ τούτου καλύπτουν την ανάγκη για τη διαδικασία της δύναμης. Έχουν αναπτυχθεί διαφημιστικές τεχνικές και τεχνικές μάρκετινγκ που κάνουν τους ανθρώπους να νοιώθουν πως χρειάζονται πράγματα που οι παππούδες τους δεν επιθύμησαν ή δεν ονειρεύτηκαν ποτέ. Απαιτείται σοβαρή προσπάθεια για να βγάλει κανείς αρκετά χρήματα, για αυτό και εμπίπτουν στη δεύτερη ομάδα (βλέπε παραγράφους 80-82). Ο σύγχρονος άνθρωπος πρέπει να ικανοποιήσει την ανάγκη του για τη διαδικασία της δύναμης, ως επί το πλείστον, μέσω της κάλυψης των επίπλαστων αναγκών που δημιουργεί η βιομηχανία των διαφημίσεων και του μάρκετινγκ [11] και μέσω υποκατάστατων δραστηριοτήτων.

64. Φαίνεται πως για πολλούς ανθρώπους, ίσως για την πλειοψηφία, αυτά τα επίπλαστα είδη της διαδικασίας της δύναμης είναι ανεπαρκή. Ένα θέμα που εμφανίζεται επανειλημμένα στα γραπτά των κοινωνικών κριτικών του δευτέρου μισού του 20ου αιώνα είναι η αίσθηση της ματαιότητας που πλήττει πολλούς ανθρώπους στην σύγχρονη κοινωνία. (Αυτή η ματαιότητα συχνά αποκαλείται με άλλα ονόματα όπως «ανομική κενότητα» ή «κενότητα της μεσαίας τάξης»). Προτείνουμε πως η αποκαλούμενη «κρίση ταυτότητας» είναι στην πραγματικότητα μια

αναζήτηση για μια αίσθηση σκοπού, συχνά για αφοσίωση σε μια κατάλληλη υποκατάσταση δραστηριότητα. Μπορεί ο υπαρξισμός να είναι μια αντίδραση κατά της ματαιότητας της σύγχρονης ζωής [12]. Στη σύγχρονη κοινωνία η αναζήτηση της «πληρότητας» είναι ένα ευρύτατα διαδεδομένο φαινόμενο. Ωστόσο πιστεύουμε πως για την πλειονότητα των ανθρώπων μια δραστηριότητα της οποίας ο κύριος λόγος είναι η πληρότητα (δηλαδή, μια υποκατάσταση δραστηριότητα) δεν φέρνει τελείως ικανοποιητική πληρότητα. Με άλλα λόγια, δεν ικανοποιεί πλήρως την ανάγκη για την διαδικασία της δύναμης (βλέπε παράγραφο 41). Η ανάγκη αυτή μπορεί να ικανοποιηθεί πλήρως μέσω δραστηριοτήτων που έχουν κάποιον εξωτερικό σκοπό, όπως οι υλικές αναγκαιότητες, το σεξ, η αγάπη, το γόητρο, η εκδίκηση, κλπ.

65. Επιπλέον, οι περισσότεροι άνθρωποι δεν είναι σε θέση να επιχειρήσουν να περατώσουν τους στόχους τους ΑΥΤΟΝΟΜΑ, όταν το κάνουν προσπαθώντας να βγάλουν χρήματα, να ανέβουν κοινωνικά ή λειτουργώντας ως μέρος του συστήματος με κάποιον άλλο τρόπο. Οι περισσότεροι εργαζόμενοι είναι υπάλληλοι κάποιου άλλου και, όπως επισημάναμε στην παράγραφο 61, πρέπει να περνούν τις μέρες τους κάνοντας αυτό που τους λένε να κάνουν με τον τρόπο που τους λένε να το κάνουν. Ακόμη και οι άνθρωποι που έχουν δικές τους δουλειές έχουν μόνο περιορισμένη αυτονομία. Οι μικροεπιχειρηματίες και οι επιχειρηματίες πάντα παραπονούνται πως τα χέρια τους είναι δεμένα από τους υπερβολικούς κυβερνητικούς κανονισμούς. Μερικοί από αυτούς τους κανονισμούς είναι αναμφίβολα άχρηστοι, αλλά, ως επί το πλείστον, οι κυβερνητικοί κανονισμοί είναι απαραίτητα και αναπόφευκτα μέρη της εξαιρετικά πολύπλοκης κοινωνίας. Ένα μεγάλο μέρος των μικρών επιχειρήσεων σήμερα λειτουργούν με βάση το φραντσάιζινγκ (franchise). Η *Wall Street Journal* έγραψε πριν λίγα χρόνια πως πολλές από τις εταιρείες φραντσάιζινγκ απαιτούν από τους συνεργάτες τους να κάνουν ένα τεστ προσωπικότητας που είναι σχεδιασμένο να ΑΠΟΚΛΕΙΕΙ όσους είναι δημιουργικοί και επιδεικνύουν πρωτοβουλία, επειδή τα άτομα του είδους αυτού δεν είναι αρκετά πειθήνια για τις απαιτήσεις του συστήματος φραντσάιζινγκ. Αυτό αποκλείει από τις μικρές επιχειρήσεις τα άτομα που χρειάζονται πάνω από όλα αυτονομία.

66. Σήμερα οι άνθρωποι ζούνε περισσότερο εξαιτίας του τι κάνει το σύ-

στημα ΓΙΑ αυτούς ή ΣΕ αυτούς, παρά εξαιτίας αυτών που κάνουν οι ίδιοι για τους εαυτούς τους. Και αυτό που κάνουν για τους εαυτούς τους γίνεται όλο και περισσότερο μέσα από κανάλια που έχει δημιουργήσει το σύστημα. Οι ευκαιρίες τείνουν να είναι αυτές που παρέχει το σύστημα. Οι ευκαιρίες πρέπει να αξιοποιούνται σύμφωνα με τους κανόνες και τους κανονισμούς [13], και οι τεχνικές που συνιστούν οι ειδικοί πρέπει να ακολουθούνται αν πρόκειται να υπάρξει κάποια πιθανότητα επιτυχίας.

67. Έτσι η διαδικασία της δύναμης διαταράσσεται στην κοινωνία μας εξαιτίας μιας ανεπάρκειας πραγματικών στόχων και μιας έλλειψης αυτονομίας στην αναζήτηση αυτών των στόχων. Επίσης όμως διαταράσσεται εξαιτίας αυτών των ανθρώπινων αναγκών που εμπίπτουν στην τρίτη ομάδα, δηλαδή των παρορμήσεων που δεν μπορούμε να ικανοποιήσουμε επαρκώς άσχετα με το πόσο προσπαθούμε. Μια από αυτές τις ανάγκες είναι η ανάγκη για ασφάλεια. Οι ζωές μας εξαρτώνται από αποφάσεις που παίρνουν άλλοι άνθρωποι. Εμείς δεν ελέγχουμε αυτές τις αποφάσεις και συνήθως ούτε καν γνωρίζουμε τους ανθρώπους που τις παίρνουν. («Ζούμε σε έναν κόσμο στον οποίο σχετικά ελάχιστοι άνθρωποι – ίσως 500 ή 1.000 – παίρνουν τις σημαντικές αποφάσεις» – Philip B. Heymann της Νομικής Σχολής του Χάρβαρντ, παρατέθηκε από τον Anthony Lewis, New York Times, 21 Απριλίου, 1995). Οι ζωές μας εξαρτώνται από το αν τα μέτρα ασφάλειας σε ένα πυρηνικό εργοστάσιο τηρούνται σωστά, από το πόσα παρασιτοκτόνα μπαίνουν στις τροφές μας από το πόση μόλυνση υπάρχει στον αέρα μας, από το πόσο ικανοί ή ανίκανοι είναι οι γιατροί μας. Το αν χάσουμε μια δουλειά ή το αν μας πάρουν σε μία δουλειά μπορεί να εξαρτάται από τις αποφάσεις που παίρνουν οι οικονομολόγοι της κυβέρνησης ή τα στελέχη των εταιρειών και ούτω καθ' εξής. Τα περισσότερα άτομα δεν είναι σε θέση να προστατευτούν από αυτές τις απειλές, εκτός ίσως με κάποιο πολύ περιορισμένο τρόπο. Η αναζήτηση του ατόμου για ασφάλεια επομένως εμποδίζεται, πράγμα που οδηγεί σε μια αίσθηση αδυναμίας.

68. Μπορεί να αντιταχθεί πως ο πρωτόγονος άνθρωπος είναι σωματικά λιγότερο ασφαλής από τον σύγχρονο άνθρωπο, όπως φαίνεται από την μικρότερη προσδοκώμενη διάρκεια ζωής του. Συνεπώς ο σύγχρονος άνθρωπος υποφέρει από λιγότερη όχι περισσότερη ανασφάλεια σε σχέση με αυτή που είναι φυσιολογική για τα ανθρώπινα όντα. Η ψυχολογι-

κή όμως ασφάλεια δεν είναι το ίδιο με την σωματική ασφάλεια. Αυτό που μας κάνει να ΝΟΙΩΘΟΥΜΕ ασφαλείς δεν είναι τόσο η αντικειμενική ασφάλεια, όσο μια αίσθηση εμπιστοσύνης στην ικανότητά μας να φροντίζουμε τους εαυτούς μας. Ο πρωτόγονος άνθρωπος, όταν απειλείται από ένα άγριο ζώο ή από την πείνα, μπορεί να πολεμήσει για να υπερασπιστεί τον εαυτό του ή να ταξιδέψει για να βρει τροφή. Δεν είναι σίγουρος για το αποτέλεσμα των προσπαθειών του, αλλά κατά κανένα τρόπο δεν είναι ανήμπορος μπροστά στα όσα τον απειλούν. Το σύγχρονο άτομο από την άλλη πλευρά απειλείται από πολλά πράγματα απέναντι στα οποία είναι ανήμπορος, όπως από πυρηνικά ατυχήματα, από καρκινογόνες ουσίες στην τροφή του, από την μόλυνση του περιβάλλοντος, από τον πόλεμο, από τους αυξανόμενους φόρους, από την παρείσφρηση των μεγάλων οργανισμών στην ιδιωτικότητά του και από τα διεθνή οικονομικά ή κοινωνικά φαινόμενα που μπορεί να διαταράξουν τον τρόπο της ζωής του.

69. Είναι αλήθεια πως ο πρωτόγονος άνθρωπος είναι αδύναμος απέναντι σε μερικά από τα πράγματα που τον απειλούν, όπως η ασθένεια για παράδειγμα. Ωστόσο μπορεί να αποδεχτεί τον κίνδυνο της ασθένειας στωικά. Είναι μέρος της φύσης των πραγμάτων, δεν είναι σφάλμα κανενός, εκτός και αν είναι σφάλμα κάποιου φανταστικού, απρόσωπου δαίμονα. Ωστόσο οι απειλές που αντιμετωπίζει ο σύγχρονος άνθρωπος τείνουν να είναι ΤΕΧΝΗΤΕΣ. Δεν είναι αποτέλεσμα τύχης, του ΕΠΙΒΑΛΛΟΝΤΑΙ από άλλα άτομα των οποίων τις αποφάσεις, ο ίδιος, ως άτομο, δεν μπορεί να επηρεάσει. Συνεπώς νοιώθει απογοητευμένος, ταπεινωμένος και θυμωμένος.

70. Ο πρωτόγονος άνθρωπος κρατά, σε μεγάλο βαθμό, την ασφάλειά του στα δικά του χέρια (είτε ως άτομο είτε ως μέλος μιας ΜΙΚΡΗΣ ομάδας), ενώ η ασφάλεια του σύγχρονου ανθρώπου βρίσκεται στα χέρια προσώπων ή οργανισμών που είναι πολύ μακρινά ή πολύ μεγάλα για αυτόν για να μπορεί να τα επηρεάσει προσωπικά. Έτσι η ανάγκη του σύγχρονου ανθρώπου για ασφάλεια τείνει να εμπίπτει στις ομάδες ένα και τρία. Σε μερικούς τομείς (τροφή, στέγη, κλπ.) η ασφάλειά του εξασφαλίζεται μόνο με ελάχιστη προσπάθεια, ενώ σε άλλους τομείς δεν ΜΠΟΡΕΙ να αποκτήσει ασφάλεια. (Τα προαναφερόμενα απλοποιούν σε μεγάλο βαθμό την πραγματική κατάσταση, αλλά δεν υποδηλώνουν,

έστω κατά προσέγγιση, με τι τρόπο διαφέρει η κατάσταση του σύγχρονου ανθρώπου από αυτήν του πρωτόγονου ανθρώπου).

71. Οι άνθρωποι έχουν πολλές παροδικές ανάγκες και παρορμήσεις που είναι απαραίτητες και δεν εκπληρώνονται, για αυτό και εμπίπτουν στην τρίτη ομάδα. Μπορούμε να θυμώσουμε, αλλά η σύγχρονη κοινωνία δεν μπορεί να επιτρέψει την μαχητικότητα. Σε πολλές περιπτώσεις δεν επιτρέπει ούτε καν την λεκτική επιθετικότητα. Όταν πάμε κάπου μπορεί να βιαζόμαστε, ή μπορεί να θέλουμε να κινηθούμε αργά, αλλά, στην ουσία, δεν έχουμε άλλη επιλογή από το να κινηθούμε με τη ροή της κυκλοφορίας και να υπακούσουμε στα σήματα της Τροχαίας. Μπορεί να θέλουμε να κάνουμε τη δουλειά μας με διαφορετικό τρόπο, αλλά συνήθως πρέπει να δουλέψουμε μόνο σύμφωνα με τους κανόνες που έχει θέσει ο εργοδότης μας. Ο σύγχρονος άνθρωπος επίσης δεσμεύεται με πολλούς άλλους τρόπους από ένα δίκτυο κανόνων και κανονισμών (άμεσων ή έμμεσων) που αφήνουν πολλές από τις ανάγκες του ακάλυπτες και με αυτό τον τρόπο επεμβαίνουν στην διαδικασία της δύναμης. Οι περισσότεροι από αυτούς τους κανονισμούς δεν μπορούν να καταργηθούν γιατί είναι απαραίτητοι για την λειτουργία της βιομηχανικής κοινωνίας.

72. Η σύγχρονη κοινωνία είναι από ορισμένες απόψεις εξαιρετικά απαισιόδοξη. Σε θέματα που είναι άσχετα με τη λειτουργία του συστήματος μπορούμε γενικά να κάνουμε ότι μας αρέσει. Μπορούμε να πιστεύουμε σε οποιαδήποτε θρησκεία θέλουμε (εφόσον δεν ενθαρρύνει συμπεριφορές που είναι επικίνδυνες για το σύστημα). Μπορούμε να πάμε στο κρεβάτι με οποιονδήποτε θέλουμε (εφόσον κάνουμε «ασφαλές σεξ»). Μπορούμε να κάνουμε οτιδήποτε θέλουμε εφόσον είναι ΑΣΗΜΑΝΤΟ. Σε όλα όμως τα ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ θέματα το σύστημα τείνει όλο και περισσότερο να ρυθμίζει την συμπεριφορά μας.

73. Η συμπεριφορά δεν ρυθμίζεται μόνο από άμεσους κανόνες και από την κυβέρνηση. Ο έλεγχος συχνά ασκείται μέσω έμμεσου εξαναγκασμού ή μέσω ψυχολογικής πίεσης ή μεθόδευσης, και από άλλους οργανισμούς εκτός από την κυβέρνηση ή από το σύστημα ως σύνολο. Οι περισσότεροι μεγάλοι οργανισμοί χρησιμοποιούν κάποιο είδος προπαγάνδας [14] για να ελέγξουν τις δημόσιες τοποθετήσεις ή συμπεριφορές.

Η προπαγάνδα δεν περιορίζεται στα «διαφημιστικά σποτ» και στις διαφημίσεις, και, μερικές φορές, οι άνθρωποι που την κάνουν δεν το κάνουν συνειδητά. Για παράδειγμα, το περιεχόμενο των ψυχαγωγικών προγραμμάτων είναι ένα ισχυρό είδος προπαγάνδας. Ένα παράδειγμα έμμεσου εξαναγκασμού: Δεν υπάρχει νόμος που λέει πως πρέπει να δουλεύουμε κάθε ημέρα και να ακολουθούμε τις διαταγές του εργοδότη μας. Νομικά δεν υπάρχει τίποτα που να μας εμποδίζει από το να πάμε να ζήσουμε στην άγρια Φύση όπως οι πρωτόγονοι άνθρωποι ή από το να κάνουμε μια δική μας δουλειά. Αλλά στην πράξη δεν υπάρχει πια άγρια Φύση και στην οικονομία ο χώρος για τους μικροεπιχειρηματίες είναι πολύ περιορισμένος. Συνεπώς οι περισσότεροι από εμάς επιζούν μόνο ως υπάλληλοι κάποιου άλλου.

74. Προτείνουμε πως η εμμονή του σύγχρονου ανθρώπου με την μακροβιότητα, και με την διατήρηση της σωματικής ευρωστίας και της σεξουαλικής ελκυστικότητας μέχρι μια προχωρημένη ηλικία, είναι ένα σύμπτωμα της έλλειψης πληρότητας που προκύπτει από την στέρηση σε σχέση με τη διαδικασία της δύναμης. Η «κρίση της μέσης ηλικίας» είναι επίσης ένα παρόμοιο σύμπτωμα. Το ίδιο ισχύει και για την έλλειψη ενδιαφέροντος για την απόκτηση παιδιών που είναι αρκετά κοινό φαινόμενο στην σύγχρονη κοινωνία, αλλά σχεδόν ανήκουστο στις πρωτόγονες κοινωνίες.

75. Στις πρωτόγονες κοινωνίες η ζωή είναι μια διαδοχή φάσεων. Αφού εκπληρωθούν οι ανάγκες και οι σκοποί μιας φάσης, δεν υπάρχει δισταγμός όσον αφορά το πέρασμα στην επόμενη φάση. Ένας νεαρός άνδρας διεξέρχεται την διαδικασία της δύναμης γινόμενος κυνηγός όχι για σπορ ή για πληρότητα, αλλά για να εξασφαλίσει το κρέας που του είναι απαραίτητο ως τροφή. (Στις νεαρές γυναίκες η διαδικασία είναι πιο πολύπλοκη, με μεγαλύτερη έμφαση στην κοινωνική δύναμη. Δεν θα το συζητήσουμε αυτό εδώ). Αφού διανύσει και αυτή η φάση με επιτυχία, ο νεαρός άνδρας δεν διστάζει να αναλάβει τις ευθύνες της δημιουργίας μίας οικογένειας. (Αντίθετα, μερικοί σύγχρονοι άνθρωποι αναβάλουν έπ' αόριστο την απόκτηση παιδιών, επειδή είναι πολύ απασχολημένοι για να αναζητήσουν κάποιο είδος «πληρότητας». Προτείνουμε πως η πληρότητα που αναζητούν είναι επαρκής εμπειρία της διαδικασίας της δύναμης –με πραγματικούς στόχους αντί για επίπλαστους στό-

χους αναπληρωματικών δραστηριοτήτων). Αφού αναθρέψει τα παιδιά του με επιτυχία, και διεξέρθει τη διαδικασία της δύναμης καλύπτοντας τις υλικές τους ανάγκες, ο πρωτόγονος άνθρωπος νοιώθει πως το έργο του έχει τελειώσει και είναι έτοιμος να δεχτεί το γήρας (αν επιζήσει τόσο πολύ) και τον θάνατο. Πολλοί σύγχρονοι άνθρωποι, από την άλλη, ενοχλούνται από την προοπτική του θανάτου, όπως δείχνουν οι προσπάθειες που καταβάλλουν για να διατηρήσουν τη φυσική τους κατάσταση, εμφάνιση και υγεία. Επιχειρηματολογούμε πως αυτό οφείλεται στην έλλειψη πληρότητας που νοιώθουν επειδή δεν χρησιμοποιούν τις σωματικές τους δυνάμεις καθόλου, και δεν διεξέρχονται την διαδικασία της δύναμης χρησιμοποιώντας το σώμα τους με σοβαρό τρόπο. Δεν είναι ο πρωτόγονος άνθρωπος, ο οποίος χρησιμοποίησε το σώμα του καθημερινά για πρακτικούς σκοπούς, εκείνος που φοβάται τη φθορά της ηλικίας, αλλά ο σύγχρονος άνθρωπος που δεν χρησιμοποίησε ποτέ το σώμα του για πρακτικούς σκοπούς πέρα από το περπάτημα από το αυτοκίνητο μέχρι το σπίτι του. Ο άνδρας του οποίου η ανάγκη για τη διαδικασία της δύναμης έχει ικανοποιηθεί κατά την διάρκεια της ζωής του είναι έτοιμος να δεχτεί το τέλος αυτής της ζωής.

76. Μπορεί κάποιος να πει, όσον αφορά τα επιχειρήματα αυτής της ενότητας, πως: «Η κοινωνία πρέπει να βρει έναν τρόπο να δώσει στους ανθρώπους μια ευκαιρία να διεξέρθουν τη διαδικασία της δύναμης». Για τέτοιους ανθρώπους όμως η αξία της ευκαιρίας καταστρέφεται από το γεγονός και μόνο ότι η κοινωνία τους την δίνει. Αυτό που χρειάζονται είναι να βρούνε ή να δημιουργήσουν τις δικές τους ευκαιρίες. Δεν θα πάψουν ποτέ να είναι δέσμιοι του συστήματος εφόσον το σύστημα τους ΔΙΝΕΙ τις ευκαιρίες τους. Για να αποκτήσουν αυτονομία πρέπει να ξεφύγουν από τα δεσμά του συστήματος.

ΠΩΣ ΜΕΡΙΚΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ

77. Στην βιομηχανική-τεχνολογική κοινωνία δεν υποφέρουν όλοι από ψυχολογικά προβλήματα. Μερικοί δηλώνουν πως είναι αρκετά ευχαριστημένοι με την κοινωνία όπως είναι. Τώρα θα συζητήσουμε μερικούς από τους λόγους για τους οποίους οι άνθρωποι διαφέρουν σε τόσο μεγάλο βαθμό στον τρόπο που ανταποκρίνονται στη σύγχρονη κοινωνία.

78. Πρώτα, αναμφίβολα υπάρχουν διαφορές στην ένταση της ανάγκης για δύναμη. Τα άτομα με όχι ιδιαίτερη ανάγκη για δύναμη μπορεί να έχουν σχετικά μικρή ανάγκη να διεξέρθουν τη διαδικασία της δύναμης, ή τουλάχιστον μικρή ανάγκη για αυτονομία στη διαδικασία της δύναμης. Υπάρχουν πειθήνιοι τύποι που θα ήταν ευτυχισμένοι ως δούλοι στις φυτείες του Παλιού Νότου. Οι περισσότεροι σκλάβοι, και αυτό προς τιμή τους, δεν ήταν ικανοποιημένοι από την δουλεία τους. (Σκοπός μας δεν είναι να σαρκάσουμε τους «μαύρους των φυτειών». Δεν σαρκάζουμε τους ανθρώπους που ΕΙΝΑΙ ικανοποιημένοι με την δουλεία τους).

79. Μερικοί άνθρωποι μπορεί να επιδεικνύουν εξαιρετικό δυναμισμό στην προσπάθεια που καταβάλλουν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους για την διαδικασία της δύναμης. Για παράδειγμα, αυτοί που έχουν μια ασυνήθιστα ισχυρή ανάγκη για κοινωνικό κύρος μπορεί να περάσουν

ολόκληρη την ζωή τους αναρριχώμενοι στην κοινωνική κλίμακα χωρίς ποτέ να βαρεθούν αυτό το παιχνίδι.

80. Οι άνθρωποι ποικίλλουν στους τρόπους που είναι ευάλωτοι στις τεχνικές της διαφήμισης και του μάρκετινγκ. Μερικοί άνθρωποι είναι τόσο ευάλωτοι που, ακόμη και αν βγάζουν πολλά χρήματα, δεν μπορούν να ικανοποιήσουν τη διαρκή τους λαχτάρα για τα καινούργια γυαλιστερά παιχνίδια που η βιομηχανία του μάρκετινγκ κουνά προκλητικά μπροστά στα μάτια τους. Έτσι πάντα νοιώθουν πιεζόμενοι οικονομικά ακόμη και αν το εισόδημά τους είναι μεγάλο, και πως οι επιθυμίες τους μένουν ανικανοποίητες.

81. Μερικοί άνθρωποι δεν είναι ευάλωτοι στις τεχνικές της διαφήμισης και του μάρκετινγκ. Αυτοί είναι άνθρωποι που δεν ενδιαφέρονται για τα χρήματα. Τα υλικά αποκτήματα δεν εξυπηρετούν την ανάγκη τους για την διαδικασία της δύναμης.

82. Οι άνθρωποι που έχουν μέτρια επιδεκτικότητα στις τεχνικές της διαφήμισης και του μάρκετινγκ είναι ικανοί να βγάζουν αρκετά χρήματα για να ικανοποιούν τις επιθυμίες τους για αγαθά και υπηρεσίες, αλλά μόνο μετά από μεγάλη προσπάθεια (εργαζόμενοι υπερωρίες, κάνοντας μια δεύτερη δουλειά, παίρνοντας προαγωγές, κλπ.) Με αυτό τον τρόπο η απόκτηση υλικών αγαθών εξυπηρετεί την ανάγκη τους για τη διαδικασία της δύναμης, αλλά δεν σημαίνει απαραίτητα πως την καλύπτει απόλυτα. Μπορεί να έχουν ανεπαρκή αυτονομία στν διαδικασία της δύναμης (η δουλειά τους μπορεί να συνίσταται στο να ακολουθούν οδηγίες) και μερικές από τις επιθυμίες τους μπορεί να μην πραγματώνονται (π.χ. ασφάλεια, επιθετικότητα). (Είμαστε ένοχοι υπεραπλούστευσης στις παραγράφους 80-82 επειδή υποθέσαμε πως η επιθυμία για υλικά αποκτήματα είναι τελείως μια δημιουργία της βιομηχανίας της διαφήμισης και του μάρκετινγκ. Φυσικά τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά).

83. Μερικοί άνθρωποι ικανοποιούν, εν μέρει, την ανάγκη τους για δύναμη όταν ταυτίζονται με έναν ισχυρό οργανισμό ή με ένα μαζικό κίνημα. Ένα άτομο που δεν έχει στόχους ή δύναμη γίνεται μέλος ενός κινήματος ή ενός οργανισμού, υιοθετεί τους στόχους του και μετά εργάζεται για την εκπλήρωσή τους. Όταν μερικοί από αυτούς τους στόχους πραγ-

ματώνονται, το άτομο, αν και οι προσωπικές του προσπάθειες έπαιξαν μόνο ένα ασήμαντο ρόλο στην πραγμάτωση τους, νοιώθει (μέσω της ταύτισής τους με το κίνημα ή τον οργανισμό) σαν να διεξήρθε τη διαδικασία της δύναμης. Αυτό το φαινόμενο το εκμεταλλεύτηκαν οι φασίστες, οι ναζί και οι κομμουνιστές. Η κοινωνία μας το χρησιμοποιεί, επίσης, αν και με λιγότερο χονδροειδή τρόπο. Παράδειγμα: Ο Μανουέλ Νοριέγκα ήταν ενοχλητικός για τις Ηνωμένες Πολιτείες. (στόχος: τιμωρείστε τον Νοριέγκα). Οι Ηνωμένες Πολιτείες εισέβαλλαν στον Παναμά (προσπάθεια) και τιμώρησαν τον Νοριέγκα (περάτωση του στόχου). Οι Ηνωμένες Πολιτείες διεξήρθαν τη διαδικασία της δύναμης και πολλοί Αμερικανοί, εξαιτίας της ταύτισής τους με τις Ηνωμένες Πολιτείες, βίωσαν την διαδικασία της δύναμης έμμεσα, για αυτό και επικράτησε μια γενική επιδοκιμασία της εισβολής. Πρόσφερε στους ανθρώπους μια αίσθηση δύναμης [15]. Παρατηρούμε το ίδιο φαινόμενο στους στρατούς, στις εταιρείες, στα πολιτικά κόμματα, στους ανθρωπιστικούς οργανισμούς, στα θρησκευτικά ή ιδεολογικά κινήματα. Πιο συγκεκριμένα, τα αριστερίστικα κινήματα τείνουν να έλκουν άτομα που επιζητούν να ικανοποιήσουν την ανάγκη τους για δύναμη. Για τους περισσότερους ανθρώπους όμως η ταύτιση με έναν μεγάλο οργανισμό ή με ένα μαζικό κίνημα δεν ικανοποιεί πλήρως την ανάγκη για δύναμη.

84. Ένας άλλος τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι ικανοποιούν την ανάγκη τους για τη διαδικασία της δύναμης είναι οι υποκατάστατες δραστηριότητες. Όπως εξηγήσαμε στις παραγράφους 38-40, η υποκατάστατη δραστηριότητα είναι μια δραστηριότητα που κατευθύνεται προς έναν επίπλαστο στόχο, τον οποίο το άτομο προσπαθεί να περατώσει για χάρη της «πληρότητας» που θα νοιώσει και όχι για την περάτωση του στόχου αυτή καθ' αυτή. Για παράδειγμα, δεν υπάρχει πρακτικό κίνητρο για τη δόμηση τεραστίων μυών, για το χτύπημα μιας μπάλας μέσα σε μια τρύπα ή για την απόκτηση μιας πλήρους σειράς γραμματοσήμων. Ωστόσο πολλοί άνθρωποι στην κοινωνία μας αφιερώνονται με πάθος στην άσκηση του σώματος, στο γκολφ ή στη συλλογή γραμματοσήμων. Μερικοί άνθρωποι είναι περισσότερο «ετεροκαθοριζόμενοι» από άλλους, και για αυτό προσδίδουν σπουδαιότητα πιο εύκολα σε μια υποκατάστατη δραστηριότητα, απλά επειδή οι άνθρωποι γύρω τους την αντιμετωπίζουν σαν σημαντική ή επειδή η κοινωνία τους λέει πως είναι σημαντική. Αυτός είναι ο λόγος που μερικοί άνθρωποι αντιμετωπίζουν

με μεγάλη σοβαρότητα στην ουσία ασήμαντες δραστηριότητες, όπως τα σπορ ή το μπριτζ ή το σκάκι ή τα απόκρυφα θέματα, ενώ άλλοι που είναι πιο διαυγείς ποτέ δεν βλέπουν αυτά τα πράγματα ως τίποτα άλλο πέρα από υποκατάστατες δραστηριότητες, που και είναι, και συνεπώς ποτέ δεν τους αποδίδουν αρκετή σπουδαιότητα ώστε να ικανοποιούν τις ανάγκες τους για τη διαδικασία της δύναμης με αυτό τον τρόπο. Το μόνο που μας μένει είναι να επισημάνουμε πως σε πολλές περιπτώσεις ο τρόπος που ένα άτομο βγάζει τα προς το ζην είναι επίσης μια υποκατάστατη δραστηριότητα. Όχι μια ΑΜΙΓΗΣ υποκατάστατη δραστηριότητα, εφόσον μέρος του κίνητρου για τη δραστηριότητα είναι η εξασφάλιση των υλικών αναγκών (για μερικούς ανθρώπους), του κοινωνικού του γοήτρου και των πολυτελειών που η βιομηχανία της διαφήμισης το κάνει να θέλει. Ωστόσο μερικοί άνθρωποι προσπαθούν πολύ περισσότερο στη δουλειά τους από ότι είναι απαραίτητο για να κερδίσουν τα χρήματα και το κοινωνικό γόητρο που θέλουν, και αυτή η εξαιρετική προσπάθεια συνιστά μια υποκατάστατη δραστηριότητα. Αυτή η εξαιρετική προσπάθεια, μαζί με τη συναισθηματική επένδυση που την συνοδεύει, είναι μια από τις πιο ισχυρές δυνάμεις που οδηγεί προς την διαρκή ανάπτυξη και την τελειοποίηση του συστήματος, με αρνητικές συνέπειες για την ατομική ελευθερία (βλέπε παράγραφο 131). Ειδικά, για τους πιο δημιουργικούς επιστήμονες και μηχανικούς, η εργασία τείνει να είναι, σε μεγάλο βαθμό, μια υποκατάστατη δραστηριότητα. Αυτό είναι τόσο σημαντικό που αξίζει μια ξεχωριστή συζήτηση, την οποία θα κάνουμε σύντομα (παράγραφοι 87- 92).

85. Στην παρούσα ενότητα εξηγήσαμε πόσοι πολλοί άνθρωποι στη σύγχρονη κοινωνία ικανοποιούν την ανάγκη τους για τη διαδικασία της δύναμης, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό. Ωστόσο νομίζουμε πως για την πλειοψηφία των ανθρώπων η ανάγκη για τη διαδικασία της δύναμης δεν ικανοποιείται πλήρως. Αρχικά, αυτοί που έχουν μια ακόρεστη ανάγκη για κοινωνικό γόητρο ή που «εθίζονται» σε μια υποκατάστατη δραστηριότητα ή που ταυτίζονται έντονα με ένα κίνημα ή έναν οργανισμό για να ικανοποιήσουν την ανάγκη τους για δύναμη με αυτό τον τρόπο, είναι ιδιαίτερες προσωπικότητες. Άλλοι δεν ικανοποιούνται πλήρως με τις υποκατάστατες δραστηριότητες ή με την ταύτιση με έναν οργανισμό (βλέπε παραγράφους 41, 64). Κατά δεύτερο λόγο, το σύστημα ασκεί μεγάλο έλεγχο με την άμεση επιβολή κανονισμών ή με την

κοινωνικοποίηση, πράγμα που οδηγεί σε μια έλλειψη αυτονομίας και μία αίσθηση αδιεξόδου, επειδή είναι αδύνατον να επιτευχθούν κάποιοι στόχοι και να χαλιναγωγηθούν πολλές παρορμήσεις.

86. Αλλά, ακόμη και αν οι περισσότεροι άνθρωποι στην βιομηχανική-τεχνολογική κοινωνία ήταν ικανοποιημένοι, εμείς θα εξακολουθούσαμε να είμαστε αντίθετοι προς αυτό το είδος της κοινωνίας, επειδή (μεταξύ άλλων λόγων) θεωρούμε πως είναι υποτιμητικό να καλύπτονται οι ανάγκες των ανθρώπων για τη διαδικασία της δύναμης μέσω υποκατάστατων δραστηριοτήτων ή μέσω ταύτισης με έναν οργανισμό, αντί μέσα από την αναζήτηση και την επίτευξη στόχων.

ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

87. Η επιστήμη και η τεχνολογία παρέχουν τα πιο σημαντικά παραδείγματα υποκατάστατων δραστηριοτήτων. ορισμένοι επιστήμονες ισχυρίζονται πως παρακινούνται από «περιέργεια», αλλά αυτή η ιδέα είναι απλά παράλογη. Οι περισσότεροι επιστήμονες εργάζονται επάνω σε εξαιρετικά εξειδικευμένα προβλήματα που δεν αποτελούν αντικείμενο καμίας κανονικής περιέργειας. Για παράδειγμα, είναι ένας αστρονόμος, μαθηματικός ή εντομολόγος περίεργος για τις ιδιότητες της isopropyltrimethymethane; Φυσικά όχι. Μόνο ένας χημικός είναι περίεργος για ένα τέτοιο πράγμα, και είναι περίεργος μόνο επειδή η χημεία είναι η υποκατάστατη του δραστηριότητα. Είναι ο χημικός περίεργος για την σωστή ταξινόμηση ενός νέου είδους σκαθαριού; Όχι. Η ερώτηση αυτή είναι ενδιαφέρουσα μόνο για τον εντομολόγο, και ενδιαφέρεται για αυτήν επειδή η εντομολογία είναι η υποκατάστατη του δραστηριότητα. Αν ο χημικός και ο εντομολόγος έπρεπε να μοχθήσουν για να εξασφαλίσουν τα υλικά αναγκαία, και αν αυτή η προσπάθεια ασκούσε τις ικανότητές τους με έναν ενδιαφέροντα τρόπο, αλλά σε κάποια μη-επιστημονική αναζήτηση, τότε δε θα τους ένοιαζε για την isopropyltrimethymethane ή την ταξινόμηση των σκαθαριών. Ας υποθέσουμε πως η έλλειψη χρηματοδότησης για μεταπτυχιακή εκπαίδευση είχε οδηγήσει τον χημικό να γίνει ασφαλιστής αντί για χημικός. Σ' αυτή την περίπτωση θα ενδιαφερόταν για τα ασφαλιστικά θέματα και δεν θα ενδιαφερόταν καθόλου για την isopropyltrimethymethane.

Όπως και να έχει, δεν είναι νορμάλ να επενδύουμε για την ικανοποίηση της απλής περιέργειας τον χρόνο που καταναλώνουν και την προσπάθεια που καταβάλλουν οι επιστήμονες στην εργασία τους. Η εξήγηση «περιέργεια» για τα κίνητρα των επιστημόνων δεν στέκει.

88. Η εξήγηση «όφελος της ανθρωπότητας» δεν στέκει περισσότερο. Ένα μέρος του επιστημονικού έργου δεν έχει καμία αντιληπτή σχέση με την ευημερία του ανθρώπινου γένους –το μεγαλύτερο μέρος της αρχαιολογίας ή της συγκριτικής γλωσσολογίας για παράδειγμα. Ορισμένοι άλλοι τομείς της Επιστήμης παρουσιάζουν καταφανώς επικίνδυνες πιθανότητες. Ωστόσο οι επιστήμονες σε αυτούς τους τομείς είναι εξίσου ενθουσιώδεις για την δουλειά τους, όσο αυτοί που κατασκευάζουν εμβόλια ή μελετούν την μόλυνση της ατμόσφαιρας. Ας εξετάσουμε την περίπτωση του Δρ. Έ. Τέλερ (Edward Teller), ο οποίος αναμίχθηκε συναισθηματικά στην προώθηση των εργοστασίων πυρηνικής ενέργειας. Η ανάμιξή του αυτή προέκυψε από την επιθυμία του να ευεργετήσει την ανθρωπότητα; Αν ναι, τότε γιατί ο Δρ. Τέλερ δεν αντιμετώπισε με συναισθηματικό τρόπο και άλλα «ανθρωπιστικά» ιδανικά; Αν ήταν τόσο ανθρωπιστής γιατί βοήθησε στην κατασκευή την βόμβας υδρογόνου; Όπως συμβαίνει και με πολλά άλλα επιστημονικά επιτεύγματα, το αν τα εργοστάσια πυρηνικής ενέργειας πραγματικά ευεργετούν την ανθρωπότητα ή όχι είναι υπό αμφισβήτηση; Είναι ο φτηνός ηλεκτρισμός πιο σημαντικός από την συσσώρευση αποβλήτων και τον κίνδυνο των ατυχημάτων; Ο Δρ. Τέλερ είδε μόνο τη μια πλευρά του ερωτήματος. Σαφώς η συναισθηματική του εμπλοκή με την πυρηνική ενέργεια δεν προέκυψε από μια επιθυμία να «ευεργετήσει την ανθρωπότητα», αλλά από την προσωπική πληρότητα που αποκόμιζε από την δουλειά του και από το να την βλέπει να τίθεται σε πρακτική εφαρμογή.

89. Το ίδιο ισχύει για τους επιστήμονες γενικότερα. Με σπάνιες πιθανές εξαιρέσεις, τα κίνητρά τους δεν είναι ούτε η περιέργεια ούτε η επιθυμία να ευεργετήσουν την ανθρωπότητα, αλλά η ανάγκη τους να διεξέρθουν την διαδικασία της δύναμης: να έχουν έναν στόχο (ένα επιστημονικό πρόβλημα να λύσουν), να κάνουν μια προσπάθεια (έρευνα) και να πετύχουν έναν στόχο (λύση του προβλήματος). Η επιστήμη είναι μια υποκαιάσιαιη δραστηριότητα, επειδή οι επιστήμονες εργάζονται κυρίως για την εκπλήρωση που νοιώθουν από την ίδια τους την εργασία.

90. Φυσικά, τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά. Υπάρχουν και άλλα κίνητρα που παίζουν ρόλο για πολλούς επιστήμονες. Τα χρήματα και το κοινωνικά γόητρο για παράδειγμα. Ορισμένοι επιστήμονες μπορεί να είναι άτομα του είδους που έχει μια ακόρεστη ανάγκη για κοινωνικό γόητρο (βλέπε παράγραφο 79), και αυτό μπορεί να τους προσφέρει κίνητρα για την δουλειά τους. Δεν υπάρχει αμφιβολία πως η πλειοψηφία των επιστημόνων, όπως και η πλειοψηφία του γενικού πληθυσμού, είναι λίγο-πολύ ευάλωτη στις τεχνικές της διαφήμισης και του μάρκετινγκ και χρειάζεται χρήματα για να ικανοποιήσει την λαχτάρα της για αγαθά και υπηρεσίες. Έτσι η Επιστήμη δεν είναι μια ΑΜΙΓΗΣ υποκατάστατη δραστηριότητα, αλλά, σε μεγάλο βαθμό, μια υποκατάστατη δραστηριότητα.

91. Επίσης, η Επιστήμη και η τεχνολογία αποτελούν ένα μεγάλης κλίμακας κίνημα δύναμης, και πολλοί επιστήμονες ικανοποιούν την ανάγκη τους για δύναμη μέσω της ταύτισης τους με αυτό το μεγάλης κλίμακας κίνημα.

92. Έτσι η Επιστήμη προχωρά τυφλά, χωρίς να δίνει σημασία στην πραγματική ευημερία του ανθρώπινου γένους ή σε οποιαδήποτε αρχή, και υπακούει μόνο στις ψυχολογικές ανάγκες των επιστημόνων και των κυβερνητικών αξιωματούχων και των διοικητικών στελεχών των εταιρειών που παρέχουν τις χρηματοδοτήσεις για την έρευνα.

Η ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

93. Υποστηρίζουμε πως η βιομηχανική-τεχνολογική κοινωνία δεν μπορεί να μεταρρυθμιστεί με τρόπο που να την εμποδίζει από το να περιορίζει σταδιακά τη σφαίρα της ανθρώπινης ελευθερίας. Επειδή όμως η «ελευθερία» είναι μια λέξη που μπορεί να ερμηνευτεί με πολλούς τρόπους, πρέπει πρώτα να διασαφηνίσουμε για ποιο είδος ελευθερίας ενδιαφερόμαστε.

94. Με τον όρο «ελευθερία» εννοούμε την ευκαιρία να διεξέρθουμε την διαδικασία της δύναμης, με πραγματικούς στόχους όχι με τεχνητούς στόχους ή υποκατάστατες δραστηριότητες, και χωρίς επέμβαση, χειραγώγηση ή επιστασία, ειδικά από κάποια μεγάλη οργάνωση. Ελευθερία σημαίνει να έχουμε τον έλεγχο (είτε ως άτομα είτε ως μέλη μιας ΜΙΚΡΗΣ ομάδας) θεμάτων ζωής ή θανάτου όσον αφορά στην ύπαρξή μας: της τροφής μας, του ρουχισμού μας, της στέγασής μας και της προστασίας μας από οποιεσδήποτε απειλές μπορεί να υπάρχουν στο περιβάλλον μας. Ελευθερία σημαίνει να έχουμε δύναμη, όχι τη δύναμη να ελέγχουμε άλλους ανθρώπους, αλλά την δύναμη να ελέγχουμε τις περιστάσεις της δικής μας ζωής. Δεν έχουμε ελευθερία αν οποιοσδήποτε άλλος (ειδικά μια μεγάλη οργάνωση) ασκεί δύναμη επάνω μας, άσχετα με το πόσο καλοπροαίρετα και ανεκτικά το κάνει. Είναι σημαντικό να μην συγχέουμε την ελευθερία με την απλή ανεκτικότητα (βλέπε παράγραφο 72).

95. Λέγεται πως ζούμε σε μια ελεύθερη κοινωνία, επειδή έχουμε έναν ορισμένο αριθμό συνταγματικά εγγυημένων δικαιωμάτων. Αλλά αυτά δεν είναι τόσο σημαντικά όσο φαίνονται. Ο βαθμός της προσωπικής ελευθερίας που υπάρχει σε μια κοινωνία καθορίζεται περισσότερο από την οικονομική και τεχνολογική δομή της παρά από τους νόμους ή την κυβέρνησή της [16]. Τα περισσότερα ινδιάνικα έθνη της Νέας Αγγλίας ήταν μοναρχίες, και πολλές από τις πόλεις της Ιταλικής Αναγέννησης ελέγχονταν από δικτάτορες. Ωστόσο, όταν διαβάζουμε για αυτές τις κοινωνίες, μας δημιουργείται η εντύπωση πως επέτρεπαν πολύ περισσότερη προσωπική ελευθερία από ό,τι η δική μας. Εν μέρει αυτό οφειλόταν στο ότι δεν διέθεταν αποτελεσματικούς μηχανισμούς για την επιβολή της θέλησης του άρχοντα: Δεν υπήρχαν σύγχρονες, καλά οργανωμένες δυνάμεις αστυνόμευσης, ούτε γρήγορα συστήματα επικοινωνίας, ούτε κάμερες παρακολούθησης, ούτε φάκελοι με πληροφορίες για τις ζωές των μέσων πολιτών, για αυτό το λόγο ήταν εύκολο να αποφύγει κανείς τον έλεγχο.

96. Όσο για τα συνταγματικά μας δικαιώματα, ας εξετάσουμε για παράδειγμα αυτό της ελευθερίας του Τύπου. Σίγουρα, πρόθεσή μας δεν είναι να υποτιμήσουμε αυτό το δικαίωμα: είναι ένα πολύ σημαντικό εργαλείο για να περιορίζουμε τη συγκέντρωση της πολιτικής εξουσίας και για να σωφρονίζουμε αυτούς που έχουν πολιτική δύναμη, αποκαλύπτοντας οποιαδήποτε παρεκτροπή τους. Ωστόσο η ελευθερία του Τύπου δεν είναι κάτι το χρήσιμο για το μέσο πολίτη ως άτομο. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης είναι αυτά που κυρίως βρίσκονται κάτω από τον έλεγχο μεγάλων οργανισμών που είναι ενταγμένοι στο σύστημα. Οποιοσδήποτε έχει λίγα χρήματα μπορεί να πληρώσει να του τυπώσουν κάτι, ή μπορεί να το διανείμει μέσω του Διαδικτύου ή με κάποιο άλλο τρόπο, αλλά αυτό που έχει να πει θα κατακλυστεί από τον τεράστιο όγκο υλικού που θα θέσουν τα μέσα στη διάθεση του κοινού και έτσι δεν θα έχει καμία πρακτική χρήση. Επομένως τα περισσότερα άτομα και μικρές ομάδες είναι σχεδόν αδύνατον να επηρεάσουν την κοινωνία με αυτά που έχουν να πούνε. Ας πάρουμε τον (F.C.) για παράδειγμα. Αν δεν είχαμε ποτέ κάνει κάτι βίαιο και είχαμε υποβάλλει τα παρόντα γραπτά σε έναν εκδότη, πιθανώς δεν θα είχαν γίνει δεκτά. Αν είχαν γίνει δεκτά και είχαν δημοσιευτεί, πιθανώς δεν θα είχαν ελκύσει πολλούς αναγνώστες, επειδή είναι πιο διασκεδαστικό να αφιε-

ρώνουν χρόνο στην ψυχαγωγία που προσφέρουν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης από το να διαβάζουν ένα σοβαρό δοκίμιο. Ακόμη κι αν αυτά τα γραπτά είχαν πολλούς αναγνώστες, οι περισσότεροι από αυτούς τους αναγνώστες σύντομα θα ξεχνούσαν αυτά που θα είχαν διαβάσει, επειδή το μυαλό τους θα κατακλυζόταν από τον όγκο του υλικού στο οποίο τους εκθέτουν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Για να μπορέσουμε να μεταδώσουμε το μήνυμα στο κοινό με κάποια πιθανότητα να παραμείνει στο μυαλό του για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα θα έπρεπε να είχαμε σκοτώσει ανθρώπους.

97. Τα συνταγματικά δικαιώματα είναι χρήσιμα μέχρις ενός σημείου, αλλά δεν εγγυώνται τίποτα παραπάνω από αυτό που θα μπορούσε να αποκληθεί *αστική αντίληψη της ελευθερίας*. Σύμφωνα με την αστική αντίληψη, ένας «ελεύθερος» άνθρωπος είναι ουσιαστικά ένα στοιχείο μιας κοινωνικής μηχανής και έχει μόνο μια συγκεκριμένη σειρά από προδιαγεγραμμένες και οριοθετημένες ελευθερίες. Ελευθερίες που είναι σχεδιασμένες να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες της κοινωνικής μηχανής περισσότερο από ότι αυτές του ατόμου. Έτσι ο «ελεύθερος» αστός έχει οικονομική ελευθερία, επειδή αυτό προωθεί την ανάπτυξη και την πρόοδο. Έχει ελευθερία του Τύπου, επειδή η δημόσια κριτική περιορίζει τις παρεκτροπές των πολιτικών ηγετών. Έχει το δικαίωμα για μια δίκαιη δίκη, επειδή το να φυλακίζεται εξαιτίας των καπρίτσιων των ισχυρών θα είναι κακό για το σύστημα. Σαφώς αυτή ήταν η στάση του Σιμόν Μπολιβάρ. Για αυτόν, οι άνθρωποι άξιζαν την ελευθερία μόνο αν την χρησιμοποιούσαν για να προωθήσουν την πρόοδο (την πρόοδο όπως την αντιλαμβανόταν ο αστός). Και άλλοι αστοί διανοητές έχουν υιοθετήσει μια παρόμοια άποψη της ελευθερίας απλά ως ενός μέσου για συλλογικούς σκοπούς. Ο Τσέστερ Κ. Ταν, στο βιβλίο του *Κινέζική Πολιτική Σκέψη στον Εικοστό Αιώνα*, σελίδα 202, εξηγεί την φιλοσοφία του αρχηγού της Κουομιτάνγκ Χου Χαν-μιν: «Σε ένα άτομο παρέχονται δικαιώματα επειδή είναι μέλος της κοινωνίας και η ζωή μέσα στην κοινότητα απαιτεί τέτοια δικαιώματα. Με την λέξη κοινότητα ο Χου εννοούσε ολόκληρη την κοινωνία του έθνους». Και στην σελίδα 259 ο Ταν λέει πως σύμφωνα με τον Κάρσουμ Τσανγκ (Τσανγκ Τσαν –μια, αρχηγό του Κρατικού Σοσιαλιστικού Κόμματος της Κίνας) η ελευθερία έπρεπε να χρησιμοποιείται για τα συμφέροντα του κράτους και των ανθρώπων ως συνόλου. Αλλά τι είδους ελευθερία έχει κανείς αν μπορεί να την χρησι-

μοποιήσει μόνο όπως υπαγορεύει κάποιος άλλος; Η αντίληψη της ελευθερίας του FC δεν είναι αυτή του Μπολιβάρ, του Χου, του Τσανγκ ή κάποιου άλλου αστού θεωρητικού. Το πρόβλημα με τέτοιους θεωρητικούς είναι πως έχουν κάνει την ανάπτυξη και την εφαρμογή των κοινωνικών θεωριών υποκατάστατή τους δραστηριότητα. Συνεπώς, οι θεωρίες σχεδιάζονται για να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες των θεωρητικών περισσότερο από ό,τι τις ανάγκες οποιωνδήποτε ανθρώπων που μπορεί να έχουν την ατυχία να ζουν σε μια κοινωνία στην οποία επιβάλλονται οι θεωρίες.

98. Έχουμε να τονίσουμε ακόμη ένα πράγμα στην παρούσα ενότητα: Δεν θα πρέπει να υποθέτουμε πως ένα άτομο έχει αρκετή ελευθερία επειδή ΛΕΕΙ πως έχει αρκετή ελευθερία. Η ελευθερία περιορίζεται εν μέρει από ψυχολογικό έλεγχο τον οποίο οι άνθρωποι δεν συνειδητοποιούν, και επιπλέον οι ιδέες πολλών ανθρώπων για το τι σημαίνει ελευθερία κυβερνώνται περισσότερο από το κοινωνικό κατεστημένο παρά από τις πραγματικές τους ανάγκες. Για παράδειγμα, είναι πιθανό πολλοί αριστεριστές του υπερκοινωνικοποιημένου είδους να έλεγαν πως οι περισσότεροι άνθρωποι, συμπεριλαμβανομένων και των ίδιων, είναι πολύ λίγο κοινωνικοποιημένοι αντί για πάρα πολύ, ωστόσο ο υπερκοινωνικοποιημένος αριστεριστής πληρώνει μια βαριά ψυχολογική τιμή για το υψηλό επίπεδό του κοινωνικοποίησης.

ΜΕΡΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

99. Σκεφτείτε την ιστορία ως ένα σύνολο που αποτελείται από δύο μέρη: ένα άρρυθμο μέρος το οποίο συγκροτείται από απρόβλεπτα γεγονότα που δεν ακολουθούν κάποιο αντιληπτό μοτίβο και ένα κανονικό μέρος που αποτελείται από μακροπρόθεσμες τάσεις. Εδώ θα ασχοληθούμε με τις μακροπρόθεσμες τάσεις.

100. ΠΡΩΤΗ ΑΡΧΗ. Αν γίνει μια ΜΙΚΡΗ αλλαγή που επηρεάζει μια μακροπρόθεσμη τάση, τότε το αποτέλεσμα αυτής της αλλαγής θα είναι σχεδόν πάντα παροδικό –η τάση σύντομα θα επανέλθει στην αρχική της κατάσταση. (Παράδειγμα: Ένα μεταρρυθμιστικό κίνημα σχεδιασμένο για να καθαρίσει την πολιτική σήψη σε μια κοινωνία σπάνια έχει κάτι παραπάνω από βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις. Αργά ή γρήγορα, οι μεταρρυθμιστές χαλαρώνουν και η διαφθορά επανέρχεται. Το επίπεδο της πολιτικής διαφθοράς σε μια δεδομένη κοινωνία τείνει να παραμένει σταθερό, ή να αλλάζει μόνο αργά με την εξέλιξη της κοινωνίας. Κανονικά, η πολιτική εκκαθάριση θα είναι μόνιμη μόνο αν συνοδεύεται από εκτεταμένες κοινωνικές αλλαγές. Μια ΜΙΚΡΗ αλλαγή στην κοινωνία δεν θα είναι αρκετή). Αν μια μικρή αλλαγή σε μία μακροπρόθεσμη ιστορική τάση φαίνεται να είναι μόνιμη, αυτό συμβαίνει μόνο επειδή η αλλαγή δρα προς την κατεύθυνση προς την οποία ήδη κινείται η τάση, έτσι ώστε η τάση δεν αλλάζει αλλά προχωρά ένα βήμα μπροστά.

101. Η πρώτη αρχή είναι σχεδόν μια ταυτολογία. Αν μια τάση δεν ήταν σταθερή όσον αφορά στις μικρές αλλαγές, θα διακυμαινόταν αντί να ακολουθεί μια συγκεκριμένη κατεύθυνση. Με άλλα λόγια δεν θα ήταν μια μακροπρόθεσμη τάση.

102. ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΡΧΗ. Αν γίνει μια αλλαγή που είναι αρκετά μεγάλη για να αλλάξει μόνιμα μια μακροπρόθεσμη τάση, τότε θα αλλάξει την κοινωνία συνολικά. Με άλλα λόγια, η κοινωνία είναι ένα σύστημα στο οποίο όλα τα μέρη είναι διασυνδεδεμένα, και δεν μπορούμε να αλλάξουμε οποιοδήποτε κομμάτι μόνιμα, χωρίς επίσης να αλλάξουμε και όλα τα άλλα μέρη.

103. ΤΡΙΤΗ ΑΡΧΗ. Αν γίνει μια αλλαγή που είναι αρκετά μεγάλη για να αλλάξει μόνιμα μια μακροπρόθεσμη τάση, τότε οι συνέπειες για την κοινωνία ως σύνολο δεν μπορούν να προβλεφτούν εκ των προτέρων. (Εκτός και αν διάφορες άλλες κοινωνίες έχουν υποστεί την ίδια αλλαγή και έχουν όλες βιώσει τις ίδιες συνέπειες, πράγμα που σημαίνει πως μπορούμε να προβλέψουμε σε εμπειρική βάση πως μια άλλη κοινωνία, που περνά μέσα από την ίδια αλλαγή, είναι πιθανόν να βιώσει παρόμοιες συνέπειες).

104. ΤΕΤΑΡΤΗ ΑΡΧΗ. Δεν μπορεί να σχεδιαστεί ένα νέο είδος κοινωνίας στο χαρτί. Δηλαδή, δεν μπορούμε να σχεδιάσουμε ένα νέο είδος κοινωνίας εκ των προτέρων, μετά να το εγκαθιδρύσουμε και να περιμένουμε να λειτουργήσει όπως το σχεδιάσαμε.

105. Η τρίτη και η τέταρτη αρχή προκύπτουν από την πολυπλοκότητα των ανθρώπινων κοινωνιών. Μια αλλαγή στην ανθρώπινη συμπεριφορά θα επηρεάσει την οικονομία μιας κοινωνίας και το φυσικό της περιβάλλον. Η οικονομία θα επηρεάσει το περιβάλλον και το αντίθετο, και οι αλλαγές στην οικονομία και στο περιβάλλον θα επηρεάσουν την ανθρώπινη συμπεριφορά με πολύπλοκους, απρόβλεπτους τρόπους και ούτω καθ' εξής. Επειδή το δίκτυο των αιτιών και των αποτελεσμάτων είναι πολύ πολύπλοκο είναι πολύ δύσκολο να το αναλύσουμε και να το κατανοήσουμε.

106. ΠΕΜΠΤΗ ΑΡΧΗ. Οι άνθρωποι δεν επιλέγουν συνειδητά και λογι-

κά το είδος της κοινωνίας τους. Οι κοινωνίες αναπτύσσονται μέσω διαδικασιών κοινωνικής εξέλιξης που βρίσκονται κάτω από τον λογικό ανθρώπινο έλεγχο.

107. Η πέμπτη αρχή προκύπτει από τις άλλες τέσσερις.

108. Για να διευκρινίσουμε: Μέσω της πρώτης αρχής, μια προσπάθεια κοινωνικής μεταρρύθμισης, σε γενικές γραμμές, ή λειτουργεί προς την κατεύθυνση προς την οποία αναπτύσσεται έτσι και αλλιώς η κοινωνία (ώστε απλά επισπεύδει μια αλλαγή που θα είχε συμβεί έτσι και αλλιώς) ή ασκεί μόνο μια παροδική επιρροή και η κοινωνία επανέρχεται στην προηγούμενη κατάστασή της. Για να γίνει μια μακροχρόνια αλλαγή προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης οποιασδήποτε σημαντικής πτυχής της κοινωνίας, η μεταρρύθμιση είναι ανεπαρκής και απαιτείται επανάσταση. (Η επανάσταση δεν προϋποθέτει απαραίτητα ένοπλες εξεγέρσεις ή ανατροπές κυβερνήσεων). Μέσω της δεύτερης αρχής, μια επανάσταση ποτέ δεν αλλάζει μόνο μια πτυχή της κοινωνίας. Μέσω της τρίτης αρχής διαδραματίζονται αλλαγές που ποτέ δεν επιθυμούσαν ή προσδοκούσαν οι επαναστάτες. Μέσω της τέταρτης αρχής, όταν οι επαναστάτες ή οι ουτοπιστές δημιουργούν ένα νέο είδος κοινωνίας, ποτέ δεν λειτουργεί όπως την σχεδίασαν.

109. Η Αμερικάνικη Επανάσταση δεν παρέχει ένα αντιπαράδειγμα. Η Αμερικάνικη «Επανάσταση» δεν ήταν μια επανάσταση με τη δική μας έννοια της λέξης, αλλά ένας πόλεμος ανεξαρτησίας ακολουθούμενος από μια εκτεταμένη πολιτική μεταρρύθμιση. Οι Θεμελιωτές δεν άλλαξαν την κατεύθυνση της ανάπτυξης της αμερικάνικης κοινωνίας και ούτε και το ήθελαν. Το μόνο που έκαναν ήταν να αποδεσμεύσουν την ανάπτυξη της αμερικάνικης κοινωνίας από την επιβραδυντική επιρροή της βρετανικής κυριαρχίας. Οι πολιτικές τους μεταρρυθμίσεις δεν άλλαξαν καμία βασική τάση, παρά μόνο έσπρωξαν την αμερικάνικη πολιτική κουλτούρα προς την φυσική της κατεύθυνση ανάπτυξης. Η βρετανική κοινωνία, της οποίας η αμερικάνικη κοινωνία ήταν παρακλάδι, για μεγάλο χρονικό διάστημα κινούνταν προς την κατεύθυνση της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Και πριν τον Πόλεμο της Ανεξαρτησίας οι Αμερικανοί ήδη ασκούσαν έναν σημαντικό βαθμό αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας στις αποικιακές τους συνελεύσεις. Το πολιτικό σύστημα

που ίδρυσε το Σύνταγμα βασιζόταν στο βρετανικό σύστημα και στις αποικιακές συνελεύσεις. Με μεγάλες τροποποιήσεις –δεν υπάρχει αμφιβολία πως οι Θεμελιωτές έκαναν ένα πολύ σημαντικό βήμα. Η απόδειξη είναι πως η Βρετανία και όλες οι αποικίες της που κατοικούνταν κυρίως από άτομα βρετανικής καταγωγής κατέληξαν με συστήματα αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, στην ουσία παρόμοια με αυτό των Ηνωμένων Πολιτειών. Αν οι Θεμελιωτές είχαν χάσει την ψυχραιμία τους και είχαν αρνηθεί να υπογράψουν τη Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας τους, ο τρόπος ζωής μας δεν θα ήταν σημαντικά αλλιώτικος. Είναι πιθανόν να διατηρούσαμε πιο στενούς δεσμούς με την Βρετανία, και να είχαμε Κοινοβούλιο και Πρωθυπουργό αντί να έχουμε Κογκρέσο και Πρόεδρο. Για αυτό η Αμερικάνικη Επανάσταση παρέχει όχι ένα αντιπαράδειγμα για τις αρχές μας, αλλά ένα καλό παράδειγμά τους.

110. Παρόλα αυτά, πρέπει να διαθέτουμε κοινή λογική όταν εφαρμόζουμε αυτές τις αρχές. Εκφράζονται με ανακριβή γλώσσα, η οποία δίνει περιθώρια για ερμηνεία, και μπορούν να βρεθούν και εξαιρέσεις. Για αυτό παρουσιάζουμε αυτές τις αρχές όχι ως απαραβίαστους νόμους, αλλά ως κανόνες πρακτικής ή ως κατευθυντήριες γραμμές συλλογιστικής, που μπορεί να παρέχουν ένα μερικό αντίδοτο για τις αφελείς ιδέες γύρω από το μέλλον της κοινωνίας. Οι αρχές θα λαμβάνονται υπόψη διαρκώς, και όταν βγάζουμε ένα συμπέρασμα που συγκρούεται με αυτές θα πρέπει να επανεξετάζουμε προσεκτικά την συλλογιστική μας και να διατηρούμε το συμπέρασμα μόνο αν έχουμε καλούς, αξιόπιστους λόγους για να το κάνουμε.

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ - ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΕΙ

111. Οι προαναφερόμενες αρχές βοηθούν να καταδείξουν πόσο δύσκολο θα ήταν να μεταρρυθμίσουμε το βιομηχανικό σύστημα με τέτοιο τρόπο ώστε να το αποτρέψουμε από το να περιορίσει σταδιακά την σφαίρα της ελευθερίας μας. Υπάρχει μια σταθερή τάση, που ανάγεται στη Βιομηχανική Επανάσταση, και που αφορά την ενδυνάμωση του συστήματος μέσω της τεχνολογίας με κόστος την ατομική ελευθερία και την τοπική αυτονομία. Συνεπώς, οποιαδήποτε αλλαγή σχεδιασμένη να προστατεύσει την ελευθερία από την τεχνολογία θα ήταν αντίθετη προς μια θεμελιώδη τάση στην ανάπτυξη της κοινωνίας μας. Συνεπώς, μια τέτοια αλλαγή ή θα ήταν παροδική –σύντομα θα κατακλυζόταν από το ρεύμα της ιστορίας– ή, αν ήταν αρκετά μεγάλη για να είναι μόνιμη θα άλλαζε τη φύση ολόκληρης της κοινωνίας μας. Αυτό σύμφωνα με την πρώτη και την δεύτερη αρχή. Επιπλέον, εφόσον η κοινωνία θα άλλαζε με έναν τρόπο που δεν θα μπορούσε να προβλεφτεί εκ των προτέρων (τρίτη αρχή) θα υπήρχε μεγάλος κίνδυνος. Δεν θα προωθούνταν αρκετά μεγάλες αλλαγές, ώστε να προκαλέσουν μια μακροχρόνια αλλαγή υπέρ της ελευθερίας, επειδή θα γινόταν σαφές πως θα διατάρασσαν το σύστημα, σε ανησυχητικό βαθμό. Για αυτό οποιεσδήποτε προσπάθειες μεταρρύθμισης θα ήταν πολύ άτολμες για να είναι αποτελεσματικές. Ακόμη και αν προωθούνταν αλλαγές αρκετά μεγάλες ώστε να κάνουν

μια μακροχρόνια διαφορά θα αναιρούνταν, όταν τα διασπαστικά τους αποτελέσματα γινόταν εμφανή. Έτσι, μπορούν να προκληθούν μόνιμες αλλαγές υπέρ της ελευθερίας μόνον από άτομα που είναι έτοιμα να δεχτούν μια ριζική, επικίνδυνη και απρόβλεπτη αλλαγή σε ολόκληρο το σύστημα. Με άλλα λόγια, από επαναστάτες, όχι από μεταρρυθμιστες.

112. Άτομα που αγωνιούν να σώσουν την ελευθερία χωρίς να θυσιάσουν τα υποτιθέμενα οφέλη της τεχνολογίας θα προτείνουν αφελή σχέδια για μερικές νέες μορφές κοινωνίας που θα συμβιβάζουν την ελευθερία με την τεχνολογία. Εκτός από το ότι οι άνθρωποι που κάνουν προτάσεις, σπάνια προτείνουν κάποια πρακτικά μέσα με τα οποία θα μπορούσε να ιδρυθεί το νέο είδος της κοινωνίας, έπεται από την τέταρτη αρχή πως ακόμη και αν το νέος είδος της κοινωνίας θα μπορούσε να ιδρυθεί, ή θα κατέρρεε ή θα έδινε πολύ διαφορετικά αποτελέσματα από αυτά που προσδοκούνται.

113. Έτσι, ακόμη και γενναιόδωρα σκεπτόμενοι, φαίνεται ιδιαίτερα απίθανο πως θα μπορούσε να βρεθεί οποιοσδήποτε τρόπος αλλαγής της κοινωνίας που θα εναρμόνιζε την ελευθερία με τη σύγχρονη τεχνολογία. Στις επόμενες ενότητες θα δώσουμε πιο συγκεκριμένους λόγους για το συμπέρασμα του πως η ελευθερία και η τεχνολογική πρόοδος είναι ασυμβίβαστες.

Ο ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΟΣ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

114. 'Οπως εξηγήσαμε στις παραγράφους 65-67 και 70-73, ο σύγχρονος άνθρωπος είναι παγιδευμένος από ένα δίκτύο κανόνων και κανονισμών και η τύχη του εξαρτάται από τις πράξεις ανθρώπων μακριά από τον ίδιο και των οποίων τις αποφάσεις δεν μπορεί να επηρεάσει. Αυτό δεν είναι τυχαίο ή αποτέλεσμα της αυθαιρεσίας αλαζονικών γραφειοκρατών. Είναι απαραίτητο και αναπόφευκτο σε οποιαδήποτε τεχνολογικά προοδευμένη κοινωνία. Το σύστημα ΠΡΕΠΕΙ να ελέγχει την ανθρώπινη συμπεριφορά στενά για να μπορέσει να λειτουργήσει. Στην εργασία τους, οι άνθρωποι πρέπει να κάνουν αυτό πού τους λένε, αλλιώς η παραγωγή θα περιπέσει σε χάος. Οι γραφειοκρατίες ΠΡΕΠΕΙ να λειτουργούν σύμφωνα με άκαμπτους κανόνες. Αν επιτρεπόταν κάποια αξιόλογη προσωπική κατεύθυνση στους γραφειοκράτες του κατώτερου επιπέδου, αυτό θα διατάρασσε το σύστημα και θα προκαλούσε κατηγορίες αδικίας εξαιτίας των διαφορών στον τρόπο που οι γραφειοκράτες χρησιμοποιούν την κρίση τους ατομικά. Είναι αλήθεια πως μερικοί περιορισμοί στην ελευθερία μας θα μπορούσαν να εξαλειφτούν, αλλά ΣΕ ΓΕΝΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ο έλεγχος της ζωής μας από μεγάλους οργανισμούς ειναι απαραίτητος για την λειτουργία της βιομηχανικής-τεχνολογικης κοινωνίας. Το αποτέλεσμα είναι η αίσθηση αδυναμίας που νοιώθει ο μέσος άνθρωπος . Ωστόσο είναι πιθανόν στο μέλλον οι τυπικοί

έλεγχοι να τείνουν όλο και περισσότερο να αντικαθίστανται από ψυχολογικά εργαλεία που θα μας κάνουν να θέλουμε να κάνουμε αυτό που απαιτεί το σύστημα. (Προπαγάνδα [14], εκπαιδευτικές τεχνικές, προγράμματα «νοητικής υγείας», κλπ).

115. Το σύστημα ΠΡΕΠΕΙ να εξαναγκάσει τους ανθρώπους να συμπεριφέρονται με τρόπους που είναι όλο και πιο απομακρυσμένοι από το φυσικό πρότυπο της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Για παράδειγμα, το σύστημα χρειάζεται εττιστήμονες, μαθηματικούς και μηχανικούς. Δεν μπορεί να λειτουργήσει χωρίς αυτούς. 'Ετσι ασκείται μεγάλη πίεση στα παιδιά να διαπρέψουν σε αυτά τα πεδία Δεν είναι φυσικό για έναν έφηβο να περνάει το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου του καθήμενος σε ένα γραφείο και απορροφημένος από την μελέτη. 'Ενας κανονικός έφηβος θέλει να περνά τον χρόνο τον σε ενεργή επαφή με τον πραγματικό κόσμο. Τα πράγματα πού εκπαιδεύονται να κάνουν τα παιδιά των πρωτόγονων είναι εναρμονισμένα με τις φυσικές ανθρώπινες παρορμήσεις. Για παράδειγμα, τα αγόρια ιων Ινδιάνων της Αμερικής εκπαιδεύονταν σε ενεργές εξωτερικές δραστηριότητες — ε ακριβώς αυτά που αγαπούν να κάνουν τα αγόρια. Στη δική μας κοινωνία όμως τα παιδιά ωθούνται να μελετούν τεχνικά θέματα, πράγμα που τα περισσότερα το κάνουν απρόθυμα.

116. Εξαιτίας της συνεχούς πίεσης που ασκεί το σύστημα για να τροποποιήσει την ανθρώπινη συμπεριφορά, υπάρχει μια σταδιακή αύξηση στον αριθμό των ανθρώπων που δεν μπορούν ή δεν προσαρμόζονται στις απαιτήσεις της κοινωνίας, όπως οι «βδέλλες» των προγραμμάτων της κοινωνικής πρόνοιας, τα μέλη συμμοριών νεαρών ατόμων, τα εξεζητημένα άτομα, οι αντικυβερνητικοί επαναστάτες, οι ριζοσπαστικοί περιβαλλοντολόγοι, οι σαμποτέρ, τα άτομα που διακόπτουν πρόωρα τη σχολική τους εκτταίδευση και οι αντιρρησίες διαφόρων ειδών.

117. Σε όλες τις τεχνολογικά προοδευμένες κοινωνίες η τύχη του ατόμού ΠΡΕΠΕΙ να εξαρτάται από αποφάσεις που δεν μπορεί να επηρεάσει, σε μεγάλο βαθμό, προσωπικά. Μια τεχνολογική κοινωνία δεν μπορεί να διασπαστεί σε μικρές, αυτόνομες κοινότητες, επειδή η παραγωγή εξαρτάται από την συνεργασία ενός μεγάλου αριθμού ανθρώπων και μηχανημάτων. Μια τέτοια κοινωνία ΠΡΕΠΕΙ να είναι ιδιαίτερα οργα-

νωμένη και ΠΡΕΠΕΙ να παίρνονται αποφάσεις που επηρεάζουν μεγάλους αριθμούς ανθρώπων. Όταν μια απόφαση επηρεάζει, ας πούμε, ένα εκατομμύριο ανθρώπους, τότε κάθε ένας από αυτούς, κατά μέσο όρο, μοιράζεται μόνο κατά ένα εκατομμυριοστό τη διαδικασία της λήψης της απόφασης. Αυτό που συνήθως συμβαίνει στην πράξη είναι πως οι αποφάσεις παίρνονται από κρατικούς αξιωματούχους ή από στελέχη επιχειρήσεων ή από τεχνικούς ειδικούς, αλλά ακόμη και όταν το κοινό ψηφίζει για μια απόφαση ο αριθμός των ψηφοφόρων είναι πολύ μεγάλος για να είναι η ψήφος οποιουδήποτε ατόμου σημαντική [17]. 'Ετσι τα περισσότερα άτομα δεν είναι ικανά να επηρεάσουν σημαντικά τις μείζονες αποφάσεις πού επηρεάζουν τις ζωές τους. Δεν υπάρχει κάποιος πιθανός τρόπος να το διορθώσουμε αυτό σε μια τεχνολογικά προοδευμένη κοινωνία. Το σύστημα προσπαθεί να «λύσει» αυτό το πρόβλημα χρησιμοποιώντας προπαγάνδα για να κάνει τούς ανθρώπούς να ΘΕΛΟΥΝ τις αποφάσεις που παίρνονται για αυτούς, αλλά ακόμη και αν αυτή η «λύση» κατάφερνε να κάνει τους ανθρώπους να νοιώθουν καλύτερα, θα ήταν ταπεινωτική.

118. Οι συντηρητικοί και μερικοί άλλοι τάσσονται υπέρ της «τοπικής αυτονομίας». Οι τοπικές κοινότητες κάποτε είχαν αυτονομία, αλλά αυτού

του είδούς η αυτονομία γίνεται όλο και λιγότερο δυνατή επειδή οι τοπικές κοινότητες εμπλέκονται και εξαρτώνται όλο και περισσότερο από συστήματα μεγάλης κλίμακας, όπως οι επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, τα δίκτυα υπολογιστών, τα συστήματα οδικών αρτηριών, τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, το σύγχρονο σύστημα υγείας. Επίσης η τεχνολογία που χρησιμοποιείται σε μια τοποθεσία συχνά επηρεάζει ανθρώπους σε άλλες πολύ μακρινές τοποθεσίες και αυτό λειτούργει κατά της αυτονομίας. 'Ετσι τα παρασιτοκτόνα ή τα χημικά πού χρησιμοποιούνται κοντά σε ένα ποτάμι μπορεί να μολύνουν την παροχή νερού εκατοντάδες μίλια πιο κάτω, και το φαινόμενο τον θερμοκηπίου επηρεάζει ολόκληρο τον κόσμο.

119. Το σύστημα δεν ικανοποιεί και δεν μπορεί να υπάρχει για να ικανοποιεί τις ανθρώπινες ανάγκες. Αντίθετα, η ανθρώπινη συμπεριφορά είναι εκείνη που πρέπει να τροποποιηθεί για να ταιριάξει με τις ανάγκες του συστήματος. Αυτό δεν έχει καμία σχέση με την πολιτική ή την κοινωνική ιδεολογία που μπορεί να προσποιείται πως καοδηγεί στο τε-

χνολογικό σύστημα. Φταίει η τεχνολογία, επειδή το σύστημα καθοδηγείται όχι από ιδεολογία, αλλά απόό τεχνική αναγκαιότητα [18]. Φυσικά το σύστημα όντως ικανοποιεί πολλές ανθρώπινες ανάγκες, αλλά σε γενικές γραμμές το κάνει μόνο μέχρις του σημείου που είναι προς όφελός του. 'Υψιστες είναι οι ανάγκες του συστήματος, όχι αυτές του ανθρώπου. Για παράδειγμα, το σύστημα παρέχει στους ανθρώπους τροφή, επειδή το σύστημα δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει αν όλοι λι-

μοκτονούσαν. Φροντίζει τις ψυχολογικές ανάγκες των ανθρώπων όταν μπορεί να το κάνει ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΤΕΙ, επειδή δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει αν πάρα πολλοί άνθρωποι πάθαιναν κατάθλιψη ή επαναστατούσαν. Αλλά το σύστημα, για καλούς, αξιόπιστους, πρακτικούς λόγους, πρέπει να ασκεί διαρκή πίεση στους ανθρώπους με σκοπό να προσαρμόσει την συμπεριφορά τους στις ανάγκες του συστήματος. Μαζεύονται πολλά απόβλητα; Η κυβέρνηση, τα Media, το εκπαιδευτικό σύστημα, οι περιβαλλοντολόγοι, όλοι μας κατακλύζουν με προπαγάνδα για την ανακύκλωση. Χρειάζεται περισσότερο τεχνικό προσωπικό; Τα παιδιά προτρέπονται να μελετήσουν θετικές επιστήμες. Κανείς δεν σταματά να ρωτήσει αν είναι απάνθρωπο να εξαναγκάζονται οι έφηβοι να καταναλώνουν το μεγαλύτερο μέρος του χρόνον τους μελετώντας θέματα πού οι περισσότεροι μισούν. 'Οταν εξειδικευμένοι εργάτες απολύονται από μια δουλειά εξαιτίας τεχνολογικών προόδων και πρέπει να «επαναεκπαιδευθούν», κανείς δεν ρωτά αν είναι ταπεινωτικό να τους συμπεριφέρονται έτσι. Απλά θεωρείται δεδομένο πως όλοι πρέπει να υποκλιθούν στην τεχνική αναγκαιότητα και για καλό λόγο: Αν οι ανθρώπινες ανάγκες τοποθετούνταν μπροστά από την τεχνολογική αναγκαιότητα θα υπήρχαν οικονομικά προβλήματα, ανεργία, ελλείψεις ή και χειρότερα. Η έννοια της «διανοητικής υγείας» στην κοινωνία μας καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από το πόσο ένα άτομο συμπεριφέρεται σύμφωνα με τις ανάγκες του συστήματος και με το αν το κάνει χωρίς να δείχνει σημάδια στρες.

120. Οι προσπάδειες για να δημιουργηθεί μία αίσθηση σκοπού και αυτονομίας μέσα στο σύστημα ακούγονται αστείες. Για παράδειγμα, μια εταιρεία, αντί να βάζει κάθε έναν από τους υπαλλήλους της να συναρμολογεί μόνο ένα τμήμα ενός καταλόγου, βάζει τον κάθε ένα να συναρμολογεί έναν ολόκληρο κατάλογο, και αυτό υποτίθεται πως τους δίνει την αίσθηση του σκοπού και της επίτευξης. Μερικές εται-

ρείες έχουν προσπαθήσει να δώσουν στους υπαλλήλους τους περισσότερη αυτονομία στη δουλειά τους, αλλά για πρακτικούς λόγους αυτό συνήθως μπορεί να γίνει μόνο μέχρις ενός περιορισμένου ορίου, και όπως και να ειναι στους υπαλλήλους ποτέ δεν δίνεται αυτονομία όσον αφορά τους έσχατους στόχους - οι «αυτόνομες» προσπάθειές τούς δεν μπορούν ποτέ να κατευθυνθούν προς στόχους που επιλέγουν προσωπικά, αλλά μόνο προς τους στόχους του εργοδότη τους, όπως η επιβίωση και η ανάπτυξη της εταιρείας. Οποιαδήποτε εταιρεία θα χρεοκοπούσε αν άφηνε τους υπαλλήλους της να λειτουργήσουν διαφορετικά. Παρόμοια, σε οποιαδήποτε επιχείρηση μέσα στο σοσιαλιστικό σύστημα, οι εργάτες πρέπει να κατευθύνουν τις προσπάθειές τούς προς τους στόχους της επιχείρησης, αλλιώς η επιχείρηση δεν θα υπηρετεί τον σκοπό της ως μέρος του συστήματος. Και πάλι, για τελείως τεχνικούς λόγους δεν είναι δυνατόν για τα περισσότερα άτομα ή για τις μικρές ομάδες να έχουν πολύ αυτονομία σε μια βιομηχανική κοινωνία. Ακόμη και οι ιδιοκτήτες μικρών επιχειρήσεων έχουν μόνο περιορισμένη αυτονομία. Εκτός από την αναγκαιότητα του κυβερνητικού ελέγχου, περιορίζονται από το ότι πρέπει να ταιριάξουν με το οικονομικό σύστημα και να συμμορφωθούν με τους όρους του. Για παράδειγμα, όταν κάποιος αναπτύσσει μια νέα τεχνολογία, ο μικροεπιχειρηματίας πρέπει να χρησιμοποιήσει αυτή την τεχνολογία άσχετα με το αν το θέλει ή όχι, για να παραμείνει ανταγωνιστικός.

ΤΑ «ΚΑΚΑ» ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΞΕΧΩΡΙΣΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΑ «ΚΑΛΑ»

121. 'Ενας επιπλέον λόγος εξαιτίας του οποίου η βιομηχανική κοινωνία δεν μπορεί να μεταρρυθμιστεί υπέρ της ελευθερίας είναι το ότι η σύγχρονη τεχνολογία είναι ένα ενοποιημένο σύστημα στο οποίο όλα τα μέρη αλληλεξαρτώνται. Δεν μπορείς να απαλλαγείς από τα «κακά» μέρη της τεχνολογίας και να διατηρήσεις μόνο τα «καλά» μέρη. Ας πάρουμε την σύγχρονη ιατρική, για παράδειγμα. Η πρόοδος στην ιατρική επιστήμη εξαρτάται από την πρόοδο στη χημεία, στη φυσική, στη βιολογία, στην επιστήμη των υπολογιστών και σε άλλους τομείς. Οι προηγμένες ιατρικές αγωγές απαιτούν ακριβό εξοπλισμό υψηλής τεχνολογίας που μπορεί να διατεθεί μόνο από μια τεχνολογικά προοδευμένη και οικονομικά πλούσια κοινωνία. Είναι σαφές πως δεν μπορούμε να έχουμε μεγάλη πρόοδο στην ιατρική χωρίς ολόκληρο το τεχνολογικό σύστημα και όλα όσα το συνοδεύουν.

122. Ακόμη και αν η ιατρική πρόοδος μπορούσε να διατηρηθεί χωρίς το υπόλοιπο τεχνολογικό σύστημα, θα προκαλούσε από μόνη της ορισμένα κακά. Ας υποθέσουμε για παράδειγμα πως ανακαλύπτεται μια θεραπεία για τον διαβήτη . Οι άνθρωποι με γενετική τάση για διαβήτη θα μπορούν τότε να επιζούν και να αναπαράγουν όπως οποιοσδήποτε άλλος. Η φυσική επιλογή κατά των γονιδίων του διαβήτη θα σταματήσει

και τα γονίδια του είδους θα εξαπλωθούν στον πληθυσμό. (Αυτό μπορεί να συμβαίνει μέχρις σε ένα βαθμό ήδη , εφόσον ο διαβήτης, ενώ δεν μπορεί να θεραπευτεί, μπορεί να ελεγχθεί μέσω της χρήσης ινσουλίνης). Το ίδιο πράγμα θα συμβεί και με την ευπάθεια σε άλλες ασθένειες η οποία θα επηρεαστεί από την γενετική υποβάθμιση του πληθυσμού. Η μόνη λύση θα είναι κάποιο είδος προγράμματος ευγονικής ή εκτεταμένη γενετική μηχανική των ανδρώπινων όνιων, ώστε ο άνθρωπος στο μέλλον να μην είναι πια δημιουργία της Φύσης ή της τύχης ή του Θεού (ανάλογα με τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές γνώμες), αλλά ένα κατασκευασμένο προϊόν.

123. Αν νομίζετε πως η μεγάλη κυβέρνηση επεμβαίνει στην ζωή σας πάρα πολύ ΤΩΡΑ, περιμένετε μέχρι η κυβέρνηση να αρχίσει να ελέγχει τη γενετική δομή των παιδιών σας. 'Ενας τέτοιος έλεγχος αναπόφεύκτα θα ακολουθήσει μετά την εισαγωγή της γενετικής μηχανικής των ανθρώπινων όντων, επειδή οι συνέπειες της ανεξέλεγκτης γενετικής μηχανικής θα ήταν καταστροφικές. [19]

124. Η συνήθης ανταπόκριση σε αυτά τα θέματα είναι να μιλάμε για την «ιατρική δεοντολογία». 'Ομως ένας κώδικας δεοντολογίας δεν θα χρησίμευε για να προστατέψει την ελευθερία σε σχέση με την ιατρική πρόοδο, αντίθετα θα έκανε τα πράγματα χειρότερα. 'Ενας κώδικας δεοντολογίας με εφαρμογή στη γενετική μηχανική, στην ουσία, θα ήταν ένα μέσο ελέγχου της γενετικής δομής των ανθρώπινων όντων. Κάποιος (ίσως η ανώτερη μεσαία τάξη, κυρίως) θα αποφάσιζε ποιες εφαρμογές της γενετικής μηχανικής θα ήταν «δεοντολογικές» και ποιες δεν θα ήταν κι έτσι στην ουσία θα επέβαλλε τις δικές του αξίες στη γενετική δομή τον πληθυσμού γενικότερα. Ακόμη και αν επιλεγόταν ένας κώδικας δεοντολογίας σύμφωνα με μία τελείως δημοκρατική βάση, η πλειοψηφία θα επέβαλλε τις δικές της τις αξίες στις μειονότητες που μπορεί να είχαν μια διαφορειική ιδέα του τι σημαίνει «δεοντολογική» χρήση της γε-

νετικής μηχανικής. Ο μόνος κώδικας δεοντολογίας που πραγματικά θα προστάτευε την ελευθερία θα ήταν ένας που θα απαγόρευε ΚΑΘΕ επέμβαση στη γενετική δομή του ανθρώπου, και μπορείτε να είστε σίγουροι πως κανένας τέτοιος κώδικας δεν θα εφαρμοστεί σε μια τεχνολογική κοινωνία. Κανένας κώδικας που θα υποβίβαζε τη γενετική μηχανική σε έναν ασήμαντο ρόλο δεν θα διαρκούσε για πολύ, επειδή ο

πειρασμός που παρουσιάζει η τεράστια δύναμη της βιοτεχνολογίας θα ήταν ακαταμάχητος, ειδικά εφόσον για την πλειοψηφία των ανθρώπων πολλές από τις εφαρμογές της θα φαίνονται σαφώς και αμετάκλητα καλές (η εξάλειψη σωματικών και διανοητικών ασθενειών, η εξασφάλιση των ικανοτήτων που χρειάζονται οι άνθρωποι για να διαβιώσουν στον σύγχρονο κόσμο). Αναπόφευκτα, η γενετική μηχανική θα χρησιμοποιείται εκτεταμένα, αλλά μόνο με τρόπους συνεπείς προς τις ανάγκες του βιομηχανικού - τεχνολογικού συστήματος. [20]